

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

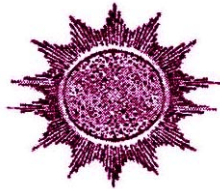
2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 47

2020

მთ. რედაქტორი

ჯემალ ჯელიძე

პოეტი, მთარგმნელი, ივანე

მაჩაბლის პრემიის ლაურეატი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბოროუსაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-854-0 (47 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ღმერთის მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღმქანდა რა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილოზოფ ტიუტჩევის ღმერთი და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ღმერთის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ღმერთი დასტამებული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნოებრებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნოებრთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწესა ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალატიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლობელისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვინდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვინდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნოებრთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრემიანდის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნოებრ აკადემიის ვიცე-პრემიანდის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბრუნდა დასაბეჭდავ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზიდისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნათა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათთხმეტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითხავი.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღამიწაზე...

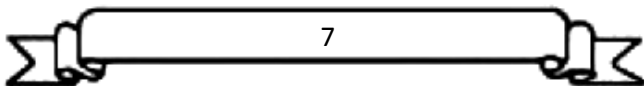
კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეშავი მისვლია... მათ იცინან იმ ოწყება დღამიწვის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცინვალ შხხვდი ყოველ ძეხას, ყოველ კახეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიერ

(გაგრძელება)

ვაჟა ეგრისელის პოეზია დვთის წყალობაა. ბუნების უიშვიათესი საჩუქარია, მის მიერ მონიჭებული სიხარულის წყარო ჩვენი მამულის უსაზღვრო სიყვარული და ერთგულებაა და ის კაშკაშა ნათელი, რომელიც დღეს ათასობით მკითხველს ეფინება.

ვაჟა ეგრისელი ქართული მწერლობის ისტორიაში ფერწერული მხატვრობის უპირველესი ოსტატია. მთელი მისი პოეზია ძღვევამოსილი ხელოვნების ზეიშია, თუმცა აქა-იქ შურით, ვერაგობითა და ღალატით აღესილი ხმლები კრიალებენ. სწორედ აქაა პოეტის ნამდვილი სიღიადე. პოეტის მთელი შემოქმედება სიცოცხლის დამკვიდრებისათვის ბრძოლაა, ბრძოლა სიცოცხლის ჭეშმარიტი გააზრებისათვის:

*

„სამშობლოს ლაუვარდ ცისკენ მზირალი,
მფარველი მიუსაფართა,
ეს მთები კი არა,
მუზებია,
რომელბიც მოვლენ და ჩემს ობოლ საფლავთან –
თეთრ სისპეტაკედ –
აიტუზებიან“.

ცნობილი ჭეშმარიტებაა, რომ ომების მოგება იმ პერიოდის დადგომას ნიშნავდა, როცა ჭირი იქა და ლხინი აქ. ასეთ დროს ქართველები ტაძრებსა და ციხე-სიმაგრეებს აშენებდნენ ხოლმე და მოჰყვებოდა თაობიდან თაობას უცნაური ნიჭი და ძალა:

*

„ცხოვრება იყო გაძლება,
სიცოცხლე იყო ზღაპარი.
ტაძრებს ანთებდნენ კელაპტრად,
ბნელ ცისქვეშ მამა-პაპანი,
აშენეს ციხე-კოშკები, ათი კი არა ასიცა,
მაგრამ იქ, სვეტიცხოველთან-ზე აიწია ქართლის
ცამ“...

ღიას, ქართველი კაცის შუბითა და მახვილით,
ხმლითა და საჭრეთლითაა ამოკვეთილი და ამოთ-

ქმული დიდი ისტორია, იმედი და რწმენა. თითოეული ციხე-ტაძარი ფესვმაგარი და ძლიერი ხალხის ყოფიდან, რწმენიდან და ყოველდღიური ცხოვრებიდან იღებდა სათავეს:

*

„ვადვიძებ მძინარ ათასწლეულებს –
ლეგენდები რომ
უდევთ სასთუმლად.

სათაფლია კი

სიცხადეში წვეთავს თაფლივით.

ღამე ბნელს მოსთქვამს ზარით –

მოზარის.

და აჰა, ცისკრისას,

სტრიქონებში შემოვიტყუე

ვეება ხსოვნა, ისტიოზავრის“.

კითხულობ ვაჟა ეგრისელის იმ ლექსებს, რომლებშიც ციხე-ტაძართა საგალობელია გაცხადებული და გრძნობ თითქოს დროში მოგზაურობ და თელავი იქნება თუ ლაგოდეხი, ყვარელი თუ სიღნაღი, ახმეტა თუ გურჯაანი თავისი ღირშესანიშნაობებით გასურს სულსა და გულში ჩაიბეჭდო.

პოეტი მეტაფორებს არ იშურებს დაგვიხატოს კახეთი – ილია ჭავჭავაძისა და ფიროსმანის სამშობლო.

რამდენი სანახავია ამ მიწაზე: ტაძრები და ციხეები, ცადაზიდული ნისლიანი მთები და ტრამალეები, სიძველენი, რელიკვიები, მადლიანი მიწაც, სამკურნალოც კი...

სულ სხვა ფერებში გამოჩნდა ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში სვეტიცხოველი – ცალკე სამყარო. ათასი საოცრებით, ფერთა თამაშით, სიწმინდე და მატთანე საქართველოს ქრისტიანობისა, მეხსიერება ქრისტიანი ერისა. პოეტის რწმენით მის გალავანთან მთავრდება ჩვენი ეპოქის ჩქამი და სინათლე.

„მტკვრის ნაპირას,
როგორც სვეტიცხოველი,
რომ ვმდგარიყავ მეც ამდენხანს გაგძლებდი...
და ვნახავდი მტერს –
ქართველთა მობედილს.
ციოთ და მიწით,
მზით და ციხე-ტაძრებით,
სამშობლოა –
ჩემი საგალობელი“.

აღბათ, უფლის საოცარი მადლი უნდა გვეფარავდეს, რომ დროს აჯობო, მიწისძვრებს გაუძლო, მტერს ათასჯერ გაუმკლავდე და იდგე მედგრად, ამაყად, გქონდეს უამრავი სათქმელი, დიდი წარსული, არ გელეოდეს მრევლი და შენს კედლებში პოუ-

ლობდნენ შვებას უპოვარნი. რამდენი ლექსი, რამდენი ლეგენდა, რამდენი დაუჯერებელი ამბავი შემოინახა, რომ თორმეტი მოციქულის სახელზე აგებულ სვეტიცხოვლის ტაძარზე, რომელსაც იმთავითვე სასწაულმოქმედის სახელი დაუმკვიდრდა. „სნეულნი მოვიდოდეს და განიკურნებოდნენ, ვიდრემდის მეფემან შეუქმნა საბურველი ძელისა გარემოს სვეტსა მას და დაფარა სველისაგან“ („მოქცევაი ქართლისაი“).

ლექსები ყოველთვის რაღაც განსაკუთრებულზე, იდუმალზე იქმნება ხოლმე. ჩვეულებრივ ისინი თითქოს დაუჯერებელი, მაგრამ ლამაზი ამბებია, რომლებიც ასე მოგწონს. გინდა ირწმუნო, გინდა იყოს... და აჰა ვაჟა ეგრისელის გასაოცარი ლექსიც:

*

„კოცონებივით ჩაიფერფლენენ
საუკუნენი,
მეფეების და გმირთა მორჩილნი,
სიცოცხლის ყანას,
ჟამის გარდა სხვა ვინ მომკიდა!
და მიხარია –
არსაკიძის მკლავი
მოჭრილი,
ავგაროზივით წარსულმა რომ
მე ჩამომკიდა“.

(„სვეტიცხოველი“).

პოეტის რწმენით სვეტიცხოველი მარტო უფლის ტაძარი და ხუროთმოძღვრების ძეგლი არ ყოფილა თურმე, რაღაც უფრო მეტი, ღოცვასავით შვების მომგვრელი. შენ ხარ სვეტიცხოველი – იწყება და მთავრდება უძველესი ღოცვა და ფერსაც გრძნობ, მუსიკაც გესმის და რაც მთავარია, გჯერა: „დილით ხვლიკისფერია იგი, მოუღალავი მზით გაშუქებული, შეღამებისას ოქროცურვილია, ხოლო მწუხრის შემოდგომისას, თუ ვარსკვლავიანმა ცამაც დაადგა თვალი, ცას მიეჭრება მისი მრუდე ჰარმონიით აღვსილი ხაზების ზესწრაფვა“. და, რაც მთავარია, პოეტის გჯერა, რომ მართლა:

*

„ეს არსაკიდის ხმა არის ალბათ,
ცივი და შორი,
ტკბილი და ამო,
მცხეთასთან,
მტკვარს ვით არაგვი ერთვის.
და სვეტიცხოვლის ტაძრიდან ერთი,
ანგელოსი გაფრენას ღამობს“.

პოეტმა არაერთი მხატვრული სახე შექმნა ციხე-კოშკთა, რომლებიც „სუროსა და ხავსს იფარებენ“ და ამ მხატვრულ სახეში აზრის ჩასადებად და ასამეტყველებლად ხატავს მეორე სურათს: ფარ-ხმაღლა

ჯახებისა, სიკვდილისა და შიშის თესვისა, რამაც ციხე-კოშკებს ნაიარევი დაუტოვა:

*

„შიშსა და სიკვდილს რეკდნენ ზარები,
გაფითრებულნი იდგნენ ტაძრები,
ციხე-კოშკებზე მზებეზად
დუღდნენ

ფარები...

რომ არ ენახათ მტრებს მათ ტანზე
ნაიარევი,
ციხე-კოშკები
სუროსა და ხავსს იფარებდნენ“.

ამ ლექსით ვაჟა ეგრისელმა მხატვრული აზროვნების ბრწყინვალე ნიმუში მოგვცა. დიდი ოსტატობით არიან აქ შერწყმულნი შინაარსი და ფორმა ერთიმეორესთან. ადრევე გაელვებული სურათები კვლავ მეორდება, აელვარებული ფარები „ციხე-კოშკებზე მზებეზად დუღდნენ“ და ტაძრებსა და ციხე-კოშკებს, რომელბიც გაფითრებულნი იდგნენ და შემდეგ კი ნაიარევის დასამადად სუროსა და ხავსს იფარებდნენ“.

პოეტის ლექსი, შოთა ნიშნიანიძის სიტყვებით რომ ვთქვათ, დანადგმულია მეტაფორებით, ეპითეტებით და შედარებებით და იმის ნათელ სურათს გვაძ-

ლევს, თუ როგორ იქმნება მხატვრული სახე, განსუ-
რათება გათვალსაჩინოების მიხედვით:

*

„ათასწლეულთა ქარცი ქარებით,
დასერილია მთვარის ლანდშაფტი
და შავრა ღამე,

როგორც ულაყი,
მიერეკება აღმოსავლეთით,
ოქროსფაფრიან

მნათთა ფაშატებს“.

პოეტის ფანტაზია კოლოსალურია:

*

„ციხე-კოშკებთან მთები ბილიკებს –
გვტყორცნის და გვტყორცნის

ფრთიან ისრებად –

ყინულის მბზინავ მუზარადებით.

დაბადებიდან ფეხისწვერზე დგანან ქედები.

რომ მტრებმა ნახონ:

რა შესძლებიათ.

რადგან ეს მიწა ედემია და სამოთხეა.

ხეთა ფესვები

ჩემი წინაპრის ძვლებია,

ბევრიც ეცადონ,

ყველას მაინც ვერ ამოთხრიან“.

ამრიგად აღწერილია პეიზაჟი, სადაც ყოველი საგანი საკუთარ არსებობას თავის შესაძლებლობაში მყოფი ყველაზე ინტენსიური ფერით ავლენს. ამ კონტექსტში მათი არსებობის უმთავრესი თვისებაა იდუმალება. იდუმალება ტაძრებისთვის ნიშანდობლივია და იგი უზენაესზე გონის დაუნჯებისათვის განკუთვნილი ადგილია:

*

„დუმს არმაზი და სვეტიცხოველი...“

აქ პომპეუსის

ზარმა დარეკა

და მცხეთის კარში შემოიხედა.

მტკვრის პირას ვდგავარ,

როგორც მარეკი,

ირგვლივ წარსული ყრია ციხეთა.

მთვარე კი როგორც მოსამსახურე

ან მარტოსული,

ანუ მიჯნური –

შუბლშეჭმუხენილი ცივად

დამყურებს.

ამ წუთისოფლის ცას გამიჯნული.

შეატორტმანა მთელი მაშრიყი –

სიმყუდროვეში მდგარმა მეხტეხამ.

და ღამე მოჰგავს უცებ დაშლილ ტივს
და გადახიდულს სადღაც მეტეხთან“.

ეს ლექსი პოეტური ენერჯის მიზანმიმართული დემონსტრირებაა, ვაჟა ეგრისელის პოეტური ფენომენი გარშემოჯარული პოეტური სამყაროების რკალს იგერიებს, ღრმად დარწმუნებული იმაში, რომ მის არსებობას თავისი მნათობი ეგულება თავის წილ ქვეყანაში და სრულიად ახალი სივრცე ეკუთვნის, რადგან როგორც თავად ამბობს:

*

„მე,
მიწის ძე ვარ ანტეოსივით,
სხვები კი უფრო ზაცას ელტვიან...
და ჩემი სული მზით შემოსილი,
დედამიწაზე ვერ დაეცია.
გაივლის ჟამი...“

დიდი ხნის მერე,
ნათელი მოვა ღვთის ნაბოძევი
და... საუკუნის ჩრდილში დაკარგულს –
ჩუმად მომძებნის“.

ან კიდევ:

*

„შორეთის ფსკერზე –
 მოციმციმე ნათელს
 ვუჭკვრეტლი,
 ფერებში მხოლოდ მე მიყვარდა
 ჩემი ქართული
 ლაჟვარდი,
 ცას რომ შეაბოლეს ლურჯმა იებმა,
 და... ანთებული წმინდა სანთურით,
 დაფნას, ჩემსავით, აქ
 არავინ
 არ ეძიებდა“.

ასე ლაღად მომდინარეობს ვაჟა ეგრისელის
 ლექსი.

თავიდანვე მკითხველი პოეტის სათქმელ-საფიქ-
 რალს ღამაზ მხატვრულ ფერებში აღიქვამს და ეს
 გამარჯვებული – მარადიულობის შინაარსი – ახალ
 სულისკვეთებას, ახალ ენერგიას მატებს ეგრისელის
 ფენომენს:

*

„სითბოს,
 სინათლის ორფეოსივით –
 მღერის შენი მზე,
 შენი მთვარე კვლავ საღამურობს...
 შენი ცაც ნათობს, –

სად ღამეებს თეთრად ვათევდი.
შენს ლაჟვარდოვან სიმაღლეში, ჩემო მამულო!
თუმც გვიან...
მაგრამ მაინც გავთენდი!..“

„რაიც ყოფილა, იგივე იქნება, არაფერია მზის ქვეშ ახალი“, გვეუბნება ეკლესიასტე. სამყაროს წრებრუნვაში ეს შეიძლება ასეა, მაგრამ პოეზიაში სხვაგვარადაა. ახალი იყო ქართულ პოეზიაში შოთა რუსთაველი და დღესაც და მუდამ ახალი იქნება, დავით გურამიშვილიც ასეა, ნიკოლოზ ბარათაშვილიც, ილია, აკაკი, ვაჟა, გალაკტიონიც ასეა, რამეთუ ისინი არავის იმეორებენ და მათაც ვერავინ გაიმეორებს.

ახალია ვაჟა ეგრისელიც – მან ისეთი პოეზია შექმნა, რომელიც არავის იმეორებს და თვით მისი გარემოებაც სხვათა მიერ წარმოუდგენელია“.

ღიას, XXI საუკუნის გარიჟრაჟზე მთელი სიმძაფრით ჩანს ვაჟა ეგრისელის პოეტური ენერჯის ძაღმოსილება. იგია ღირსეული დგომის ეტალონი, რაც უპირველეს ყოვლისა, ეროვნულ პოეტური ენერჯის თვალთახედვის დადასტურებაა და ამავე დროს ადამიანური არსებობის სრულყოფილი გამოხატუბაც:

*

„მშობლიურ მიწას –

ათასწლოვან ფესვს ვუკოცნიდი,
მაგრამ მარადის ზეცა იყო ჩემი იმედი,
მათ შუა პარალელს,

ვით ოქროს კვეთს

მუდამ ვავლებდი:

ქართლის ცის ლაქვარდს სულ მიწიდან შევცი-
ცინებდი,

აწ ქართულ მიწას, მსურს რომ ციდან
გუთვალთვალებდე“.

(„გამოსათხოვარი“)

დედის ხატი ვაჟა ებრისელის პოეზიაში

ვაჟა ებრისელის, როგორც შემოქმედის, ძირითად თვისებას ფიქრი წარმოადგენს. მისი ლექსი აზრობრივი ელემენტების გამეორებაზე, მეტაფორაზე, დეტალების ჩამოთვლაზე, სიუჟეტზე ან ისეთ პოეტურ კითხვაზეა აგებული, რომელიც პასუხს არ მოითხოვს. პოეტის მინიატურული, ესკიზური ანასხლეტები მისი მკაცრი, მაგრამ სადა სტრიქონები ნამდვილი ლიტერატურის, ნამდვილი პოეზიის ნაწილია.

„მკონის შორეული წინაპარი ერთი იმ უსახელო ჩუქურთმის მჭრელთაგანი შეიძლება ყოფილიყო,

ვინც თავისი მარჯვენის სიმტკიცითა და სულის სიფაქიხით ქარგავდა ქართული ტაძრების პერანგს. სიმტკიცე და სიფაქიხე სწორედ ისეა შერწყმული მის პიროვნებასა და მის პოეზიაში, როგორც ეს ქვის ამღერების ოსტატებს მოსდგამდათ, მარადიულობასთან რომ იყვნენ წილნაყარი“.

დიახ, სამყაროს ჭეშმარიტად მაღალ მუხებთან ნაზიარები და ამით საოცრად ამაყი და შემართული კოლხი პოეტი იმ სულითმეტყველ ქართველ ინტელიგენტს მაგონებს, რომლის ამქვეყნად არსებობა და შემოქმედებითი წვა აზრსა და მნიშვნელობას ანიჭებს ჩვენს უსამანო დროსა და სივრცეს...

ნამდვილი ვაჟა ეგრისელი პოეზიაში მულანდებო, მის ლექსებშია სრული თვითგაღების სურვილი, ძალისხმევა და ეს თვისება მომნუსხველია, რადგან გულწრფელობის, ჰეროიკის, ფიქრისა და ლამაზი ოცნებების ნაჟურია, უფრო მეტად ეს არის ბუნების იდუმალ ძალებთან შერწყმის მისტერია...

„მშობლიური კუთხე, ბავშვობის უწმინდესი და დაუვიწყარი შთაბეჭდილებანი ზეობს და ცოცხლდება ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში“.

„ვაჟა ეგრისელის წიგნში „მოლოდინი“ ზღვის კიდეზე ხომალდივით დარწეული მზის სხივი, წარსულიდან კოლხთა მიერ ნატყორცნი შუბივით ეცემა ცის ტაძარში მლოცველივით მღვარ მყინვარს. სოფლის ბოლოს თოვლქვეშ მძინარი სასაფლაო იაიების

დილებით გულმკერდს შეიბნევს. არყოფნის აივანზე გარდასულთა აჩრდილები სხედან და ყურს უგდებენ როგორ ბორგავს და ბობოქრობს საუკუნე თავის ოსვენციმებით და წასაქცევად განწირული პიზას კომპებით. აქ კი ზღვის პირას, მეგრულ ფაცხაში სულის დამამშვიდებელ იდილიას დაუსადგურებია: მოხუცი დედა წინდას ქსოვს, ძირს დაგდებული ძაფის გორგალს კატა ეთამაშება. წარსულიდან ნატყორცნი შუბი, მყინვარი, სასაფლაო, ოდის აივანზე მსხდარი აჩრდილების შემაშფოთებელი მზერა თერმობირთვული საუკუნისაკენ, მოხუცი დედა და ძაფის გორგალთან მოთამაშე კატის გადამდები სიმშვიდე... ასე მასშტაბური და შთამბეჭდავია ვაჟა ეგრისელის ლექსების გეოგრაფია და ლირიკული თვალსაწიერი“.

გულმართალი პოეტი საინტერესოდ ხატავს მშობლიური კუთხის სურათებს აკი სამეგრელოს, ესე იგი ისტორიული ეგრისის სახელი გამოიყენა ფსევდონიმად გამოჩენილმა პოეტმა ვაჟა დოლბაიამ. დასამახსოვრებელი შთაბეჭდილებებია გადმოცემული იმ ლექსებში, რომლებიც ვაჟა ეგრისელმა მიუძღვნა უახლოეს ადამიანებს (დედ-მამა, ძმები, მეგობრები).

„ქართველებისათვის „დედა“ მარტო მშობელი არ არის, ქართველი ღვიძლ ენასაც „დედა-ენას“ ეძახის. უფროს ქალაქს „დედა-ქალაქს“, მკვიდრს და დიდ ბოძს სახლისას – „დედა-ბოძს“, უდიდესსა და

უმაგრეს ბურჯს – „დედა-ბურჯს“, სამთავრობო აზრს „დედა-აზრს“, გუთნის გამგებელ მამაკაცს კი „გუთნის დედას“, რამდენად გამდიდრებულია მნიშვნელობა დედისა, რამდენად გამრავალგვარებული, გაპატიოსნებული, გაძლიერებული, გაღონიერებული და თავმოსაწონებელი!.. სიდიადე, სიბერე და სიმკვიდრეც-კი აღნიშნულია დედობით! ამაზე მეტი პატივი რაღა უნდა მოუტანოს სახელმა. სიტყვა „ქალი“ განა იმოდენას გვეტყვის, რასაც გვეუბნება დიდებული სიტყვა „დედა“ და მასთან ერთად „კაცი“.

ვაჟა ეგრისელი უტკბილესი პანგებით უმღერის ქალს, დედას, იმას, ვინც თვითონაა სიცოცხლის წარმომშობი და მატარებელი.

დედა, ქალი – სიცოცხლის წყარო და მშვენება, ოცნება უკვდავებაზე... რამდენი თქმულა, რამდენი დაწერილა მასზე, რამდენი ფიქრი, გატაცება და მოღანდება... ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში ამ მოტივებით შთაგონებული ლექსის კითხვისას ახალი უჩვეულო განწყობილებების სიახლოვეს შევიგრძნობთ:

*

„მეგონა: დედა მარად ივლიდა

ქვეყნად და...

არრას დააკლებდა დღეთა

მარულა.

დაუძინია შვილმკვდარ დედას

და იმ ძილიდან –
მარადიულში, თურმე, შვილთან გაპარულა“.

დიახ, ისიც ვინც კარგად იცნობს ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებას, იგრძნობს, რომ ამ პოეტური შედეგის უძლიერესი კომპონენტი „შვილმკვდარი დედის ძილიდან მარადიულში შვილთან გაპარვა“, მართლაც რომ პოეტის ფაქიზი გრძნობაა დედისადმი. შვილის მარადიულ საუფლოში დედის გადანაცვლების გზა პოეტური მიგნების საოცარი მხატვრული შტრიხით ადამიანის ცხოვრების გზასა და დასასრულის მოხაზულობას იღებს ჩვენს წარმოდგენაში. ზნეობრივად ამაღლებულია, ამაყი და სევდანარევი ეს გზა...

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გავრძელება შემდეგ ტომში

წიგნი – “ნათელხილვა”

მოვლე ინდოთა ქვეყნები,
მულდაზანხარის ველიცა,
რადგანაც ყოფნა უშენოდ,
აღარ მიღირდა ჩირადაც.

დღეს მიკვირს:

ჩემი ბნელი გზა
ასე ვინ გამიჩირადნა?!

1976

ცხოვრება ესე –
არის ურია,
დღეთა ფართლეულს გვიზომავს ის
ძველი არშინით.
მისთვის ერთია ჰიპრიევსი და
ჰიპოლიტე.
ჩვენ კი არყოფნის ციხეს გარშემო
ვუვლით მანამდე,
სანამ ღია კარს ვიპოვნიდეთ.

1996

წამით ყოვნდება მტკვარი მეტეხთან
და ვით ისარი გულში ნაკრავი,
ტანში დაუელის ურუანტელივით –
დღის მოტანილი კრწანისიდან –
ხმა მესაკრავის.

მზით გახურებულ საქართველოს ცის
ცხელ თონეში,
სადამოლობით ვარსკვლავები –
ღიმილს აკრავენ.

1969

რ ა შ ნ ა ს კ ა რ ბ მ ა მ ო ნ ა რ ღ ე მ ა

გამოსახსნელი დამრჩა ნესტანი,
დარახტული მყავს რაზმი
ინდოთა,

მაგრამ ერთი რამ მაფორიაქებს,
რომ უეჭველად შაში მინდოდა
და...

მე ცალთვალა მიმზერს იაქე.

1971

ხეები ქარში

ცა ისე,

როგორც მზეთუნახავი,

ხშირად ჩამოშლის ელვის

ნაწნავეებს

და ქარიც ტყეებს თავზე ევლება.

ხეები მაინც,

პირს იკაწრავენ,

მაინც ფოთლების ცვივათ ცრემლები.

1967

მას ძალი დაკვდეს

მიასვენებენ საწყალ ძალიკას,
ბალზამირებულს მწარე არყით
და “მალბოროთი”.

ბაღათერას,

ხმა ესმის მაცვილის:

– მას ძალ დაკვდეს! –

იყო ბოროტი,

დარკ! სამარემდე არ მიაცილო!!!

1974

კოლხური კვირბები

ათასწლეულთა მითებს და ლეგენდებს,
მიცოცხლებენ და ბნელ წარსულს
მირბევენ –
კოლხური... კოლხური... კოლხური
კვირბები.¹

ამ საოცრებისგან, ო, ღმერთო,
მისხენი!
აჟრუოლებს ბაბილონს,
რომსა და ეგვიპტეს –
ეკითხულობ “მკვდართა წიგნს”
დაწერილს
“ღვთისენით”.²

1996

¹ კვირბები – უძველესი კოლხური ანბანი (წიგნები).

² «ღვთისენით» – იეროგლიფებით დაწერილი ეგვიპტური «მკვდართა წიგნი».

ბაღიარეს შურის წვიმება

ჩემი ცხოვრების ლურჯი ცარგვალი,
მტრობით და ბოღმით დაუფარავით
გადაიარეს შურის წვიმებმა.

როგორც არასდროს,
როგორც არავინ,
ველი ჩემი მზის ამობრწყინებას.

1968

პონტოს და ფაზისს

უამთა ქარიშხლებს გადარჩენილი,
არავინ უწყის,
დღე – აქამდე, როგორ მოხვედი,
წარმართთა გზებით,
ლოცვებით და ოქროს საწმისით.
პონტოს და ფაზისს ხელთ უპყრია
ძველი კოლხეთი –
მთელი სამყაროს დასასრული და
დასაწყისი.

1964

მნათთა კრამიტით დახურულ –
განთიადს ჭერი ახადა,
მეხის ნატყორცნმა –
ელვის გზამ.
მთოვარის ყალმით ცა ხატავს –
ზღვისა და ქარის პეიზაჟს.

1989

რადგან სიკვდილი ყოველთვის,
ვით რაინდს, ფეხზე მეკიდა,
და სული ცისკენ მზირალი,
მსურს სიეგარულში ამომხდეს.
და ყოფნის ჯოჯოხეთიდან –
მოხვედე არყოფნის –
სამოთხეს.

2000

სონეტი – 92

თარს კი არა,
შენს წუხილს,
ჩამოჰკარი მიზრაფი,¹
ერთ საფლავში სამი წევს.
შენ კი სადღაც ისწრაფვი,
გულო! –
მართლა სამიწვევ!

1992

¹ მიზრაფი – თხელი ფირფიტა თარის დასაკრავი

ბაბილონს, მისრეთს და ასურეთს

მოდგამ კოლხების და ლაზების –
გზა განვლო ტანჯვის და
წამების,
სანამ ბაბილონს,
მისრეთს და ასურეთს,
წმინდა და კეთილმა მამებმა,
ქრისტეს რწმენა და მირონი ასხურეს.

1979

წარსულ დროთა –
 ცის ჭასთან,
მოჩანს მთვარის ბერკეტი.
 პონტოს სანაპიროზე
 ვხედავ მტერთა მთიბავეებს:
ხალიბებს და კერკეტებს,
 თუბალ-თაბალ-
 თიბალებს.¹

1980

¹ პროტოქართველური ტომები.

ვეცოდებით!

მიტომაა,

დაგვექერს ცა თვალ-ნამიანი...

აბა, რა დასამალია,

რომ სიცოცხლე შხამი არი,

და სიკვდილი წამალია.

2005

ახსოვთ

ჩვენი დიდი წინაპრების,
ახსოვთ ლოცვა წარმართული:
ფაზისს,
ხობოსს, დელეს,
ამ რუს.
და... კითხულობს ცა ქართული,
გადამფრენი წეროების –
ასომთავრულს.

1958

აცტეკებს, მაიას და ინკებს

ვებახი ატლანტს¹ და ჰელიოსს,²
მითიურ კოლხელთა
გვარ-სახელს.
წარსული ზღვაა და არასდროს
დაიკლებს,
ამიტომ ჩემს წიგნში ვასახლებ:
აცტეკებს,
მაიას და ინკებს.

1987

¹ ატლანტის და ჰელიოსის მამები – ჰიპერონი და იაპეტი ძმებია.

² ჰელიოსი – კოლხეთის მითიური მეფის – აიეტის მამაა.

მამეშ ღაღიანო

შვიდი საუკუნის მერეც,
ახსოვს ცხუმსაც
და აფხაზეთს,
როგორც “მეფე” და “პოეტი”.
ადმოსავლით –
ცხენისწყალით,
დასავლით კი –
კაპოეტით.¹

1969

¹ კაპოეტი – მდინარე ბზიფის უძველესი სახელი

მზე ჩადის...

და დასალიერთან –

მოისმის არყოფნის საარი.

ქარები სხივებს ანანავებენ.

სასაფლაო კი –

წარსულის ზღვა არი

და ყრია ლოდები –

სიკვდილის ნაგები.

1978

კოლხეთს ვეძებ

ვერც სიზმარში და ვერც ცხადში,
უკოლხეთოდ,
რა ვქნა, ვერ ვძლებ.
დამით ღაზურ აფრებს გავშლი
და ბობოქარ ჟამთა ზღვაში –
ვუსმობ გატაცებულ ვერძებს
მე დაგკარგე აიეტის კოლხეთი და
იმას ვეძებ.

1960

ხობოსი

აკივლდებიან ტყეში ჭოტები,
ბრმა თვალებიდან –
 შიშს და ღამეს
 ერთად კვესავენ,
როს პარას ჭალას დავიწყების
ნისლი დაბინდავს.
ხოლო შორს, სადღაც,
 მზით შებოლილ
 მთვარის ქვაბიდან,
შუქი გადმოდის მღუდარ რქესავით.

1970

სიკვდილის ქალაქი

არყოფნის ციდან ჩამოსულებს,
მიწა მოზომილი აქვთ არშინებით,
აქ წევს მაკრინეც და მალაქიაც.
ქვებით და ლოდებით ნაშენები
სასაფლაო –
სიკვდილის ქალაქია.

1964

ვითარც სპა რამზუს მეორის

შორ წარსულიდან მოაქვს ქარიშხალს,
კოლხ წინაპართა უხმო გოდება
და დიუნები მას იმეორებს
სიხუმის ნაპირს ზღვა კვლავ ანგრევს
ზვირთთა ღოდებით,
ვითარცა ფაზისს ველური სპა
რამზეს მეორის.

1974

მე როლის გამიღიმებს

სადღაც ჯოჯოხეთია,
მესმის კუპრის დუღილი...
ის კი სულ სხვებს უღიმის.
მე როლის გამიღიმებს,
წამით აქ შემორბენილს,
წარმავლობით –
მიღმიერს.

2002

იაპეტს ღა ჰიპერიონს

შორი ათასწლეულები –
ლეგენდების უფენს ფარჩებს.
სადაც უნდათ,
იქ ერიონ.
კოლხეთის ცა მაინც არჩევს:
იაპეტს¹ და
ჰიპერიონს.²

1989

^{1 2}ჰიპერიონი – ჰელიოსის, ისინი ძმები არიან.

აღმოსავლით მავალ ვარსკვლავთა,
მოისმის ხმა დაუდაფების,
ჰორები ისევ აღებენ

ცას –

ნაქსოვს ელვის ძაფებით
და წვიმის ყაისნაღებით.

1979

როგორც ყარაჩოღელი

რადგან ქვეყნად მოხვედი,
როგორც ყარაჩოღელი,
არც არავის მონებდი,
არც არავის ემონე,
მაგრამ მაინც ცხოვრება,
ველარ დაიგემოვნე.

2001

თანაფა¹

ჩემი სიტყვა ძველ ქართული,
აი, ახლაც მთავარია,
მახვილს მოჰგავს აღესილს.
თა – მზე არის,
ნა – მთვარეა,
ფა – კი უზენაესი.

1977

¹ თანაფა – აღდგომა (მეგრ.)

ზღვა და პოეტი

სამოთხის დატოვებისთვის,
სამაგიერო მიუზღვას,
არც ადამი ჩანს,
არც ევა.
ღმერთი არ მისცემს პოეტს,
ზღვას –
შავ ყბაში გამოსამწყვდევად.

2000

წუხილი

თვით არწივზეც კი,
პოეტი,
ერთი გაფრენით მეტია.
რა მქონდა დანაშაული –
ამდენი ღამე მეთია.
ნეტავი როდის მოვრჩები,
ამ წუთისოფლად ხეტიალს.

2005

ექა, სიკვდილო

შენც კაცი ხარ!!!

მიპარვით კლავ!

ეაჩაღებს და შლეგებს ევარობ.

დადიხარ და კერებს აქრობ.

მე კი მინდა, შენ, სიკვდილო!

ერთი-ერთზე შეგეყარო,

ვინ ვის...

ჩემო, მერე ვნახოთ!

1964

კოლხური აზრები

მზესაც ვასწრებ,
ლეგენდიდან –
ხოხობივით აფრენილს.
ვტოვებ თბილისს...
და ევქსინის
ზღვისკენ მივესწრაფები,
რადგანაც აქ არ მასვენებს
ხმა –
კოლხური აფრების.

2001

დიღმის ველი

ქართლის მეფე ფარნავაზი,
თითქოს ფეხმარდ ირემს მისდევს,
ისე ბრწყინავს დიღმის არე.
ეფერება მზე ბაღებით:
ვარდებს თეთრად პირმლიმარეს,
იებს –
ღურჯად მკერდგაღელილს.

1968

მდინარეთა ნახმაღევი –
მიწას ვეღარ მოურჩა.
ფეხზე დგანან მთები და
ვარსკვლავთა ჰიმნს უსმენენ.
ცის ემბაზში განბანილ
ღამეს.
მთვარე მოუჩანს –
აქილევსის ქუსლივით.

1962

შეშინე ბაიბო

ჯერ მოკვდავთაგან ვერვინ გაიგო,
იმ ქვეყნად, ნეტავ,
ვინ რას არიგებს,
რომ ერთხმად ყველა იქით იჩქარის:
მეფე – მდიდარი,
მონა – ღარიბი,
ფარაონიც და იანიჩარიც.

1992

სიბრძნე ბალაჰვარისა

ყურს არ იპარტყუნებს სპილო,
ყოფნის ციდან წვეთავს თაფლი,
ცის სამზეოს ასდის ბული
და მთას ეშინია აღგვის.
ცხოვრების ხეს ფესვებს უღრღნის
კვლავ,

“თეთრი და
შავი თავგი.”¹

1964

¹ თეთრი და შავი თავგი – დღე და ღამის სიმბოლოა.

აიეტის კოლხეთი,
ახლა თავს იმძინარებს
და სიზმარში დაექებს
წინაპართა ნასახლარს:
ეგეოსის ზღვის კარად,
ათენს და შუამდინარეთს.

1981

კველი კოლხეთი

მამა-პაპათა ძვლებით ნათესი,
ქართული მიწის ყველა არშინი –
სამეგრელოც
და აფხაზეთიც,
რაჭაც,
გურიაც.
უამთა საშლელით ვეღარ
წაშლილი –
ძველი კოლხეთის ნაფეხურია.

1969

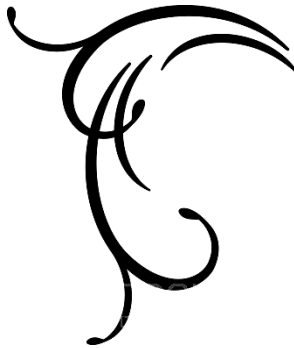

მინდვრის ყვავილები საფლავზე

მესიზმრა:

ღამე წვებოდა დიდი,
იძირებოდა მთოვარის აფრა,
მემინდეს ჩუმად აელო მინდი.
და მიტოვებულ ჩემს ობოლ საფლავს,
თავს აწონებდა ყვავილი
მინდვრის.

2003

ლახარეთი – 1915

ნაიარევ გულზე იფენს –
მამულზე დარდს,
როგორც დეკას.
ვაჟაა და ქედს არ იხრის.
ისმენს ტროას ცხენის
ჭიხენის
და ჯურხაის ფარის რეკვას.

1964

ხსოვნის მდინარე

ცათამდე წვდება მეფის სასახლე,
(მოჩქევს ზეთის და
რძის შადრევნები).
ჩაუმსხვრევია თუმც უამს მინები,
და მაინც ოქროს მოჩანს
ზვინები.

ჩემი კოლხეთის დიდ წარსულიდან –
ხსოვნის მდინარე ისევ ისევ
მოედინება...

1961

მეხეთში

ღამე თეთრით მოხილი
მივამგვანე ინდიელს.
წარსულის ყურთბალიშზე
სძინავს კლარჯეთს,
ტაოსაც.
მირიადი მნათისგან სივრცე
დაცარიელდა.
- მოყმეს ექებ? –
ტყაოსანს!
ცრემლის ბილიკს მისდიე
და ის გამოქვაბულში მიგიყვანს
ტარიელთან.

1960

ცის მეხეთში ღრუბელი მოგვს
მივამსგავსე,
მუსლმოყრილი კვლავ ღოცულობს
თითქოს ისლამს.
სანამ დილა მზის მარჯვენას
გამომიწვდის,
დამე თვალში ელვის სველ თითს
ამოისვამს
და მოვარის წირპლს ამოიწმენდს.

1964

აჭარაში

ტალღები თათარ-ოსმალთა –
დამპყრობი ჯარი მგონია
ზღვას გადასცქერის გონიო,
ლოცვებით უფლის მმოსავი.

მიწა დუმს მთების დამტევი,
დუმან ქედები ქედაში.

წვეთავს სინათლის ზედაშე –
ცას –

ვარსკვლავებით დამტეენილს.

1971

ჰგავს რუსთაველის ნაკალმარს

სველი ჩანს მოვარის სამელნე...
ვარსკვლავთა ოქროს ასოებს –
აუდის სხივი კამკამა.
და, ცა ისეა ნაჭედი,
ჰგავს რუსთაველის
ნაკალმარს.

1969

ისტორიის მატარებელი

მზის შვილს¹,
ისტორიის დგას წკვარამი
და დღეები წარსულში
არ მატარებენ,
რატომ?
რისთვის?
არავინ არის გამგონე.
წარღვნის იქით –
თუმც მძევად –
აღფავიტის მატარებელს
და ქართველი ასოების ვაგონებს.

1988

¹იგულისხმება კოლხეთის მეფე აიეტი

ასე ყოფილა მოკვდავთა ბედი:
იტანჯვის ზოგი,
და ზოგიც ხარობს
და გადადიან სიცოცხლის ბოგირს,
მერე ბოგირქვეშ –
მარადის მედინს,
ეწაფებიან სიკვდილის წყაროს.

1969

სოფოკლე

“ორესტეაში” სოფოკლე,
ბრძანებს ღმერთკაცი ელინთა:
- რაც არს ცითა და
ხმელითა,
იქცევა ნატისუსაღად,
წერა-მწერალის ხელითა.

1959

საუკუნე მრავალი –
ჩუმად გადაიგრვინებს,
შენ კი ქვეყნის ჭიპამდე –
ივლი განმარტოებით:
თავზე – ეკლის გვირგვინით,
შუბლზე –
დაფნის რტოებით.

1970

ზღვის ფსკერიდან ამოსული –
მწვანე კონცხთან
და ყულევთან,
ისმის ზვირთთა არია:
– ზღვაში დამხრჩვალთა
სულელები,
ისევ ზღვას აბარია.

1986

დიდი ვაჟას ნატამალი

პოეზიის ცაზე მფრინავს,
 ჟამმა მეხი აგარიდა
 და მიტომაც გადიქროლევ:
მთები,
 ზღვები,
 და ტრამალი.
შენ ხარ შოთას ნაგრამი და
 დიდი ვაჟას
 ნატამალი.

1959

ჰენიოს

ცრემლები მდის კაკლის სიმსხო,
წლებმა როგორ გაგიმეტეს –
შენ, –
ჰენიოს! –
ჩემო სისხლო,
პონტოს პირას გიხმობ კოლხი,
მეცხენეს თუ მეეტლეს.

1967

პრეისტორიული კოლხეთი

ლაქვარდოვან ცით მოსული,
აქ არწევდა პონტოს აკვანს,
უამით მოოიაფეთი:

ღელაც,
მამაც,
პაპის პაპაც –
ქამის,
სემის,
იაფეტის.¹

1980

¹ სამი ქართული შტო – მეგრული, სვანური, ქართული

მეძე...

მტკვარმა როცა ჩაუარა მეტეხს,
ყარაჩოღელები –
ყინჩად ცლიდნენ ჩარეკიანს.
ორთაჭაღლის ღურჯ ბადებთან
ტანი მიმოარწია.
კიდევ ერთხელ მოიხედა...
და ხელი ჩაიქნია,
მერე თავის დასახრჩობად
კასპის ზღვისკენ გასწია.

1989

გოლგოთისკენ

ქრისტესავით ნაწამებს –
ლურსმნებით და სარტყებით,
გოლგოთისკენ უღმერთოდ,
მიატუნებ შენს დღეებს –
მზის ნაღებით დატყედილს.

2001

ცის წვერზე ერთი ღრუბელი,
ელვის ოქსინო ძაფებით,
რადაც ძაძის მსგავსს
იკერავს.

მთიები –

ღამის ნაშობნი,
მიფიცხებიან მზის კერას
და მთვარის პერანგს აშრობენ.

1989

დიდი ეგრისის მიწაზე –
ირეოდა მტერ-“მოყვარე”,
ვითარც სკა ახალნაყარი.
იყო კაცთ-კვლა და თარეში.
აღარ არსებობს სამყარო,
ჩემი კოლხეთის გარეშე.

1959

ჩამოსუნძლული ზვირთთა მტევენებით,
ლაღობს და ხარობს
ბალი შავი ზღვის –
მძვინვარ ქარიშხლებს შეფარდებული.
ცა კი ვარსკვლავებს
თავზე არისხებს,
მასზე უღმერთოდ შეყვარებული.

1987

მცინვარი

სიმაღლეს და სიღიადეს –
მარადის გამყივარი:
გადმოეურებს დედამიწას
შენი ძეგლი –
მყინვარი.

2005

თეთრი ღრუბელი

ზღვიდან ქარიშხალს ამოაგელვებს,
სამყაროს მსნელი
თუ დაბღუპველი.
და მერე წვიმას გულში გაივლებს –
შორს მიმავალი თეთრი ღრუბელი,
ყაყაჩოებით –
ცა მოყვავილე.

1979

ოსებ აუბ

სადღაც სამყაროს იქით,
მიღმა ათასწლეულთა –
მიწყდა ღამის არული.
და სივრცეებს ფარავენ –
ჩუმი და ასტრალური
ჩემი “მე” და “არამე”.

1986

ჯოჯოებს და ვასაკებს

აღზევება უღირსთა,
არსთა ყოფნას ამყაყებს
და მას არ აქვს ასაკი.
დარი უდგათ ბაყაყებს,
ჯოჯოებს და
ვასაკებს.

2000

ნაბრამი ტაოხთა

ცას არა უშავს,
მაგრამ ცისქვეშეთი,
პოეტო,
უღმერთოდ, ო, როგორ აოხრდა.
შენ კი მზის შვილობას,
არა და არ იშლი,
რადგანაც შენ ხარ, ნაბრამი ტაოხთა,
ლაჟვარდის და ნათლის,
ზღვისა და ქარიშხლის.

1991

ელვამ თვალი რომ ჩაუკრა,
ფერი გადიკრა კვლავ ნაცრის
ცამ
მეხთა ტეხით მყვირალმა,
სინათლის სავსე მზის ვარცლი
დღემ –
ზღვაზე დააყირავა.

1963

მარტის ქარები

ზამთრის სიცივეს გამოქცეული,
მარტის ქარები ქრიან
წყეული.
დღეები თითქოს იქცნენ თულებად.¹
გზისპირას მდგარი ხე –
ბროწეულის,
ფოთლებით აღვას,
კვლავ რაღაცას ეწურწელება.

1990

¹ თული –ყანალი, აბრაგი

დარღების კოშკებს ვაშენებ

მთებს მიმალული ღრუბელი,
წვერით ვამსგავსე ბილლადენს.
დუმს მთვარე –
რგოლი მაშეელი.
და მე, მწუხრიდან – დილამდე
დარღების კოშკებს ვაშენებ.

1999

თბილისის ჭადრები

გაამთენიისას,
 ძიღვატეხილი,
როცა ჩაივლის მეტეხთან მტკვარი.
 იქ ოდეს მღვარი
 ჩინარი კივის:
ისე, ვითარც მე, გვიან თუ აღრე,
 მოვა და იგი წაიყვანს
 ტივით,
პოემანზე მღვარ თბილისის ჭადრებს.

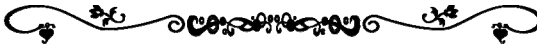
1987

დღენაკლული თებერვალი –
აღარ ფანტავს თოვლის
ფანტელს.

შემეგება ზღვა ზღუქუნით.
ცის ურიცხვი ფოლიანტი,
მთვართაა დაფარული.

1972

ზღვა ბობოქრობს მგოსანთა
და სურთ აფრის აშვება.
შენ კი ხელში გიჭირავს
პოეზიის სადავე.
სადღაც, შორეთს მიჰქრიან
შენი ლექსის რაშები
და თან მიაქვთ მსოფლიოს
ციურ აზრთა ნადავლი.

1998

სიკვდილის წინ

ჩემი შავი დღეები –
მოვლენ ღამეებიდან
ფეხაკრეფით ისე, ვით უჩინარი
ქურდები,
რომ მომპარონ კუთვნილი
დრო-ჟამი და მანძილი...
სიკვდილის წინ,
ბობოქარ –
შავ ზღვას მივეყუდები,
რომ აკვანები მირწიოს და
ტკბილად ჩამაძინოს.

2005

უცეზ წარმართთა ხმები მოდიდდა

კოლხებს უფალი სწამდათ ოდიდან...

უცეზ წარმართთა ხმები

მოდიდდა,

ლოცვა-ვედრების დგება აღმური.

მუსლმოდრეკილი მივალ –

ჭყონდიდთან,

მსხვერპლად შევწირავ –

“კოლხურ ფსალმუნებს”.

1967

სოფლად

ყელში გაჩრია დეკემბრის ღამეს,
მთვარის ძვალი, ვით
არამი ლუკმა.

ჭიშკრის ბოგიერთან ჩამომჯდარი –
გრძელ სკამზე სოფლად,
ქვეყნად არყოფნის

სალამურს უკრავს,
ფეხშიშველი და საწყალი ყოფნა.

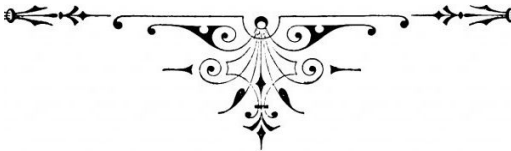
1962

პოსეიღონს

მაგალს უკვდავებისკენ –
ქარიშხალი მიშლის მეზავრს,
მიტომ თავს არ განებუბ:
დედამიწას –
 შიშის ზარს,
მძვინვარ ზღვათა მბრძანებელს.

1967

მე ჩემი საჯილდაო ქვა
 (ავდარია თუ დარია),
 უნდა ავწიო ლამაზად,
ვით იახსარმა –
 მძიმე ლახტს
 რომ “გაუყარნა ქარია”.

2002

სიმარტოვეში სხედან მგოსნები

მწვერვალზე მზერით,
ფიქრთა ღოდებით,
სიზიფესავით დაქანცულები,
სიმარტოვეში სხედან მგოსნები
და ჭვრეტენ: მნათთა უივილ-ხივილში,
მთვარე რომ სადღაც –
მიიფრთოსნება...

1960

მზე

ჩვენი ფიქრები ნიადაგ,
ცაში ვარსკვლავებს ერთვიან –
მოკაშკაშე,
მოელვარეს.

ჩვენ მზე გვგონია,
ღმერთია,
მიტომ ვერ ვუსწორებთ თვალებს.

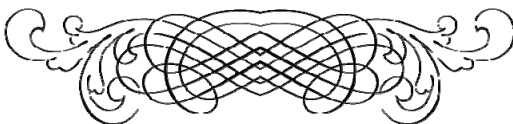
1961

ზვირთები და თოლიები

შორით ქარის დანახვაზე,
 ზვირთებმა და თოლიებმა
 მოუმატეს სიკეკლუცეს.
და ცამ როცა დაიქუხა,
 ზღვამ თაყვანის
 ნიშნად უცებ,
ნაპირთან კვლავ ჩაიმუხლა.

1986

ზამბახები და ლურჯი იები

გაზაფხულების წინ გამხედვარი –
ზამბახები და ლურჯი იები,
დედამიწიდან ჩუმად ხედავენ:
რომ უმოწყალოდ მთვარე –
მხედარი,
ვით დააგელვებს მზით დაჭედულ
მერნებს მთიებთა.

1989

დრო

მზისა და მთვარის ჩაქუჩით ამტვრევს
დრო,
დღე და ღამის შავ და თეთრ
ღებანს.

სულ უსირცხვილოდ და უბოდიშოდ,
სიცოცხლის ხელით
გათლილ კუბოში,
ცრემლებით მოვრალი
სიკვდილი წვება.

1993

თეზილა

მზე და მთვარე პინებად –
ხელთუპყრია და დრო-ჟამს
წონის ნაფერმკრთალები.
და ახლა რომ შებინდდა,
აღბათ უფლის თვალები
აიხვია თემიდან.

1969

ლოდინის ლოდები

დარდით ჩამოთოვლილი,

ფიქრთა შავი კედლები

და ლოდინის ლოდები,

მწვანე ორქიდეებით –

შენ,

იქ დაგელოდები.

1997

მანუჩარ მუსაგმ ათაბაგი

ვინაც დაურღვეველი –
რწმენის კოშკი ააგო,
ის დღესაც დგას ხერთვისთან,
მაგრამ სახე არ უჩანს
და... გაჰყურებს მანუჩარ,¹
სამცხე-საათაბაგოს.

1977

¹ მანუჩარ III ათაბაგი, რომელიც საკუთარმა ბიძამ (მუსლიმანმა) ბექა ჯაყელმა მოწამლა და ათაბაგის ტახტს დაეუფლა

სიკვდილი შემნახველი სალაროა

დღეები ოქროს მონეტებია,
რომელთაც არხეინად ვფლანგავთ,
რომ ღარიბები ვართ ეს,
ამის გამოა.

სიკვდილი –
შემნახველი სალაროა,
სადაც სიცოცხლე შეგვაქვს და
მერე ვერ გამოგვაქვს.

2004

შუბლს უნამავდა ცვარივით ოფლი,
სისხამ დილიდან გლეხი-კაცი
ეკიდა ერქვანს
და ხნავდა მიწას ღორდიანს,
ქვიანს.

რაა ცხოვრება,
მას წამის წინ სიცოცხლე ერქვა,
ახლა უბედურს არყოფნა
ჰქვია.

2004

მიმქროლავს სიშორის ბილიკით,
მეხის ხმით
და ელვის მათრახით,
შავლეგა ღრუბელი კაცს მოჰგავს
ცხენიანს.

ღღუ

მთვარეს იფარებს,
ვით ფოთოლს ადამი,
რადგან სიშიშვლის რცხვენია.

1979

ო, საქართველოვ

მაცხოვარივით ჯვარზე გაკრული,
სიკვდილ-სიცოცხლის
ვრჩები ამარა
და ჩემში ბუდობს, ვიცი, ორთავე.
ო, საქართველოვ!...

სახევ თამარის!

მე, ძველ კოლხურად,
მხარზე ისევ გეამბორები.

2003

შეღამების ცას მთვარე,
უჭირავს,
ვით არგანი.
სუფთად გადაწერილი
დღეა –
ღამის თარგმანი.

1963

პაპა

გარდასულ ამბავს უყვება
შვილებს და შვილიშვილებსაც.
ეაღერება მოხუცი
მაკრინესაც და ფილესაც.
კართან ბოლთას სცემს სიკვდილი
და მეჩხერ კბილებს
იღესავს.

1998

ზღვის გზით უვლია –
ჩემს კოლხ წინაპარს
და შერჩენია ხსოვნის ფსკერს
კოჩად, –
მარადის ცისკენ მზირალი ზღვების.
ახლა უამთ ბინდში გზა აღარ მოჩანს
და არც ჩავლილთა
მოისმის ხმები.

1994

ვითარცა დარეჯანის ძე,
მეცა ვარ ქრისტეს
ნათლული.
და, ღმერთო, ისიც მაღირსე,
რომ აღვაშენო ქართული
- ბაღი, დავითის¹ ბაღისებრ

1963

¹ იუელისხმება დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნთა
წიგნი – “დავითნი”

აბზ-აფსარ-ენგური

პონტოს სანაპიროზე,
„როცა უამის უჟამო
ჩაიმუხლებს დაისი;
წარსულ დღეთა ებგურის,¹
განწირული ხმა ისმის –
აბზუ² –
აფსარ⁴ –
ენგურის.⁵

19628

¹ ებგური – ყარაული, დარაჯი, ტალა

^{2,4,5} – ღვთაება – კავკასიურ პანთეონში

ვაჟა, გალაკტიონი

ვითარცა დღე,

ღამიდან,

მზის ფერიდან მოძვრება

ელვარება მოცხარის.

ვაჟა,

გალაკტიონი

იყვნენ შენი მოძღვრები,

შოთა –

მოძღვართ-მოძღვარი.

1960

ისევ “კოლხური ფსალმუნები”

პონტოს დელვიდან აფრენილები,
ზესთა სამყაროს
მზედ რომ უვლიან,
ის “ფსალმუნები” –
დღის და ღამის ფრთებით
ფრენისთვის,
ზესივრცული და ზედროულია.

1977

ქართული სულის კოლიზეუმი

(ვარიანტი)

მზისშუბოსანი შენი ღღეები,

წმინდა გიორგის ჰგვანან

მეომრებს.

ვარსკვლავები კი წინაპართა არის

მუშია.

ერთხელ მითქვამს და კვლავ ვიმეორებ:

შენი “კოლხური ფსალმუნები” –

ქართული სულის –

კოლიზეუმია.

1992

სულიწმინდის ქნარები

უფლის ღოცვით და ვედრებით,
თუმც სამოცი მოილიე,
კვლავ კოლხური დაგცქერს
მთვარე!
და კვლავ ყვარობ ბასილ დიდის
ჰომილიებს,
ასირიელ ეფრემ დიდს და
დიდ მოციქულ
პაულეს –
სულიწმინდის ქნარებს.

2002

არაფერი აღარ შეველის
 ობოლ კაცობრიობას,
 დარდი ეკიდება ობად.
სიცოცხლე ჰგავს –
 ბუნიობას,
სიკვდილი კი –
 მზებუდობას.

1968

1968 – 1971

საქართველოს მთად და ბარად,
ქაოსი რომ აღარ სუფევს,
ეს გულს უკლავთ და
აბრაზებთ –
სამშობლოს მტრებს და ორგულებს:
სულით ღარიბთ და სნეულებს –
ოინბაზებს,
იშკილბაზებს,
თაღლითებს და ყალთაბანდებს,
და თოკიდან გაქცეულებს.

1968

ორიათასწლეულის

მზერას აღარ მაშორებს

ჩემი ღმერთი –

მორიგე,

რადგან მისით ვიწყები.

ორიათასწლეულის მერვეც

მთაზე ქორიბის,

მაყვლის ბუჩქთან დანთებულ

ცეცხლის აღს ვეფიცხები.

2001

ბრაილის შრიფტი

სადღაც აღმოსავლეთით
მთვარე მოჩანს ანფასით,
ალბათ ღამეს დაივლის.
ქართული ცის დაფაზე –
უფლის ხელით ნაწერი
ვარსკვლავები –
შრიფტი არის ბრაილის.

1966

ათასწლეულები

მსრბოლავ ათასწლეულებს –
აღარ უჩანს თავი და ბოლო
და ...ურანოსი ისე სდევს ქრონოსს,
ქრონოსი – ზევსს და...
ზევსი კი ქრისტეს...
და ასე შემდეგ...
ცით ისმის ხმები:
სამყაროვ, შესდექ!

1970

ლოდი60

ბრძოლებს ბოლო არ უჩანს...
და შენც იბრძვი...
არ გწყინდება...
ცეცხლის აღით მოყვავილე
მაყვლის ბუჩქთან,
კვლავ მოელი საქართველოს
გაბრწყინებას.

1975

ბეკბეთის ბეთლემი

“ერთ ოქროს აკვან იდგოდ,

შიგან ყმაწვილ იწვავ”.

გახუა მეგრულაური

რა ჰპროდუ...

აქ ადრეზი ადრეზს მისდევს...

სულში ღამე ედგათ ქისტებს.

მყინვარი კი ენთო სანთლად.

ყარაულად იდგა ბერი დარიალი.

და ბაგაში კი არადა,

გერგეთის მთის დიდ ბეთლემში

იშვა ქრისტე,

ოქროს აკვანს ყრმას ურწევდა მარიამი.

1975

ვითარცა ტაძარი ნეკრესის

შენი “ფსალმუნი” –

ქართულ ცას,

მზის შვილობას შესთხოვს

და შეკვნესის,

რადგანაც იგი ლოცვით

ნაგებია,

ვითარცა ტაძარი ნეკრესის (VI ს.)

1991

ჯოკონდა

ყოფნა-არყოფნის

სიცხით და ციებით,

იდუმალ ღიმილით –

სამყაროს ბრბოთათვის,

ქრისტეს ინიციატები

მოჰქონდა

ჯოკონდას!

1979

წყურბილე

დედამიწას გარშემო
ბევრჯერ შემოურბინე,
თავი რომ შეაყვარო.
დრო მოვა და სამყარო
დალევს კოლხურ წყურბილეს.¹

1959

¹ ჭის – გრილი, ცივი წყალი.

2003

ცა სავსეა ვარსკვლავებით
და ავგიას არ ჰგავს თავლას,
მაგრამ, დედა!
მადრჩობს ბოდმა,
- ოცი წელი მიინავლა,
რომ გაღმა ხარ,
მე – გამოღმა.

2003

სულ სხვაა შენი ქართული
 სიტყვა,
 სიტყვაზე მეტს იტევს,
სიბრძნის ამაღის მხლებელი...
ხარ ზესთა-ზესის
 მესიტყვე,
“მსაჯული, მჯავრის მღებელი”. (ესაია)

1969

ღხარმა-რადუა¹ და იამა²

კარმის სარკეს ჩაჰყურებენ
ღხარმა-რადუა და
იამა.

და ხელავენ, განგის პირას,
როგორ ჭრიან საკუბოლდ –
მუხას არა,
ხეს – საქსაულს
და ხვლებიან სიკვდილს,
როგორც
სიცოცხლის დიდ დღესასწაულს.

¹ ღხარმა-რადუა (ტიბეტ) – მიცვალებულთა მოსამართლე

² იამა –(ინდ) – სიკვდილის ღმერთი

1970

სულიერი სხეული

ჩაუქროლებს პლანეტებს,
ფრენას მუდამ ჩვეული,
დღის და ღამის ფრთიანი –
შენი, მზით შემოსილი –
სულიერი სხეული...

1972

ასე იყო:

შენ უღმერთო
ღმერთებთან –

სულ გქონდა ომი...

სწორედ მაშინ მოინდომა ზევსმა

დასჯა,

როცა თვითონ აპოლონი –

გისინჯავდა გულს და მაჯას.

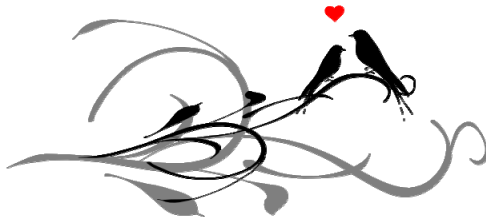
1966

ნილოსის და ოდერის

ჟამი ჭირს და ფათერაკს,
ისე, როგორც ცხერის ფარას
მოკვდაუთათვის მოღენის...
შენ ბუხსაც ვერ აგიფრენს,
რადგან უძვირფასესი
შენში ჩუმად ბინადრობს
სული მტკვრის და
ფაზისის,
ნილოსის და
ოდერის.

1963

ქრისტეს მხედარს და მწიგნობარს

ათასი წლის მერო პონტო,
ფაზისის დიდ ბროილს ყანწით
კვლავ დაღევეს შენს შესანდობარს.
და... კოლხეთიც მოგიგონებს –
“ქრისტეს მხედარს”
და მწიგნობარს.

1986

სიცოცხლეს და სიკვდილს –
ტირიან და მღერიან,
რადან ქვეყნად ორივე,
ვით ყოფნა და არყოფნა –
ნათლისღების
ფერია.

1973

ხილვა: “ათი ქალწული”

ოცზე მეტი საუკუნე

მიინაველა...

მიიღია...

რაც უნთებენ მზით ჩამოქნილ

თაფლის სანთლებს,

კვლავ მის სიგრძეს.

და... ვჭვრეტ: ათი ქალწულთაგან,

ხუთი ისევ ელის სიძეს.

1969

მეცამეშე ცის თაღი

სულ სხვა ფერით ელვარებს
მეცამეშე ცის თაღი
და შენ ერთს იქ –
გეგუღვის,
სხივთა კრთომა ფარული.
ზე – სიმაღლე მთებური
და გონი ზენარული.

1984

ფიქრი – ელვა

შენი ფიქრი ელვაა
და კოსმიურ ქროლაში,
უნგს არასდროს მოიღებს,
მიტომ სტუმრობს –
ხშირ-ხშირად –
მზეებსა და მოვარეებს,
მბრწყინავ ასტეროიდებს.

1978

ჰყვანის ოქროს თავთაში

მიმწუხრიდან –

დიღამდე,

საქართველოს ცის თაღზე –

ჰყვავის ოქროს თავეთავი...

ქვეყნად მზის და სინათლის –

უფალია სათავე.

1967

ორფეუსის ჩანბი

რწმენის აგურით ნაშენი ტაძარი –
ორფეუსის ჩანგია,
ლოცვები ოქროს სიმებია –
უფლის სადიდებლად –
გაბმული.

1972

60

მიიღია სამოციც,
რომ სიკედილმა,
სიცოცხლე,
ვერ იქნა, ვერ მოგპარა.
რადგან ღმერთს აღუვლინე
კონდაკიც და
ტროპარიც.

2001

ვინც ლოცვით და
სიყვარულით,
მიუსხდება უფლის სუფრას,
ის ცეცხლსა და გეჰენიას,
აღარ უნდა შიშობდეს!
ვინც ნუგეშს სცემს
ჭირისუფალს,
ის მადლს სწირავს ღვთისმშობელს.

1972

სიმაღლე და
სინათლე –
ვარსკვლავებმა შეგინდეს!
ბრწყინავს ზეცის კარიბჭე,
დავიწყების ველ-მინდვრებს
შვიდგზის გადააბიჯე.

1966

ნაკადულივით იდინოს

სანამ ხარ, ესე სოფელი,
არ უნდა ჰგავდეს ნასუფრალს!
პირიქით...
ცერზე, ვით მარეკს,
მზე უნდა გესვას მიმინოდ,
რომ სიხარულად ამ სოფლად
ნაკადულივით
იდინოს.

1975

2000

ოცჯერ ასი წელია,
რაც გერგეთის ბეთლემში
დღე და ღამე დავეძებ –
ქრისტეს ოქროს აკვანს და
ვერცხლის კარავს აბრამის.
რაც ქართველთა მოშურნედ
და მტრებს ასე აბრმავებთ.

2000

ბ ა ზ ა ფ ს უ ლ ი – 1983

ქარებით თმაგაწეწილი,
სახედაკაწრული ელვით –
დგას ჭიშკართან გაზაფხული,
დედაჩემის თვალებივით ცრემლით
სველი,
დედაჩემის კაბასავით
დათაღსული.

1981

გაზაფხულის სიმწვანედ
ჟონავს ხმები –
ვასაკის.

ჰოი, რა სადამოა!
სივრცე –
უსამანოა,
ჟამი კი – უასაკო!

1960

ოღმეკებს და ჩაწინებს

როდის იყვნენ, ვინ იცის,
ჩვენი “ეა¹”, “აია²”,
მაგრამ ათასწლეულებს
ითვლის “კუტაია²”...

უფლის ხატი ატყვია

კოლხურ ოდის აივნებს.

რა ხელი აქვთ კოლხებთან
ოღმეკებს³ და ჩაწინებს³?!

1968

¹ პრეისტორიული კოლხური ქალაქ-სახელმწიფოები.

² ქუთაისი – 3500 წლისაა.

³ ცენტრალური და სამხრეთ ამერიკის მშენებელი ხალხები (მე.წ. X-ს.)

ირმის ნახტომი

რადგანაც სამყარო ომია,
ისმის ქუხილის ხმები.
და შენი ღოდინით დაღლილი
–

ათასწლეულები წინ არი.
“კოლხური ფსალმუნები” –
ირმის ნახტომია,
მილიარდ ვარსკვლავით მბრწყინავი,
ნაწერი სინათლის წლებით.

1989

რუსთველს,
ხანძთელს,
ცურტაველს

რბიან ასწლეულები,
ისე,
ვითა წამები
და ლეგენდებს ურთავენ
ისე, ვითა სამებას:
რუსთველს,
ხანძთელს და
ცურტაველს.

1967

ადრიდა

ქართველი თავს უფალს ადრიდა,
ადრიდან...

“ადრიდა... ჩვენ ჩვენი თავი ჩვენადვე
გვეუდნეს”

და “ერი ერობდის,
გული გულობდის,
ვაჟი ვაჟობდის,

ქალაქი ქალაბდის... ადრიდა”...

“ადრიდა” – ე.ი. თავიდან!

ახლა მზე დასავლით

ჩავიდა!!!

1971

გზაა შორობული

თუმც ცაა – ვარსკვლავიერი,
მგზავრობა –
არ იქნება იოლი!
მიხვალ სიევარულით სნეული.
სივრცეა – უსამანო...
გზაა – შორეული –
სინათლის წელი,
სულ რამდენიმე ტრილიონი.

2016

მითოს,
მისტიკას
და მისტერიებს

უხმობ შორეულ წარსულიდან –
ცის ანგელოზებს
და ზღვის ფერიებს
და სიყვარულით იგერიებთ:
კოლხურ,
რომაულ
და ბერძნულ –
მითოსს,
მისტიკას და მისტერიებს.

1960

ჩე გოლა

“სადაც შენ დასაფლავდები,
ყველგან მთაწმინდა იქნება!”
ვაჟა ეგრისელი.

მესიზმრა: უცებ მოგკვდი და...
ჩემმა მზის შვილმა
კოლხებმა,
კუბო მძლე მხრებზე შეიდგეს!
- ჩე გოლას¹ მიმასვენებენ,
ვით პოეტს, არქეოლოგს და,
პოეტს, ვითარც მარკშეიდერს².

1961

¹ჩე გოლა (მეგრ.) – თეთრი მთა, სამეგრელოში.

²მარკშეიდერი (გერმ.) – სამთო ინჟინერი.

პოეტი და რაინდი

გულით დაგიტირებენ
სწორები და ტოლები...
მაშინ რა ეშველებათ
შენს ტრფიალ ქაღბატონებს,
როცა არ ეყოლები,
პოეტი და რაინდი¹,
ოქროს გულის პატრონი!

2012

¹ P.S. ვაჟა ეგრისელს მინიჭებული ჰქონდა “ქართული პოეზიის რაინდის” წოდება.

ბეტელჰეიზი და რიბელი

ვარსკვლავების ბილიკზე,
ბევრჯერ ფეხი დაგიცდა,
მაგრამ შენი “ღამის ცა”
ისევ ისე მიგელის,
რადგან იგი სავსეა –
წითელ ბეტელჰეიზით¹
და ღურჯ-თეთრი რიგელით¹.

1968

¹ ცის ყველაზე კაშკაშა ვარსკვლავები.

სიმყუდროვე ზესკნელის –
მნათთა წვიმად ჩამოდის
და ახლავს ცის ნაღველი...
დედამიწის –
სიმარტოვე აღელვებს.
მთვარის ზღვებს და
მზეთა – ოკეანეებს.

1971

პართენოგენეზი

მხოლოდ ჩემს “ფსალმუნებში”,
სხვაგან ვეღარ იხილავთ –
(რათუნდ ღამე ათენოთ!)
ჩინეთის დიდ კედელს და,
ათენის ზე-პართენონს¹.

1993

¹ პართენოგენეზი (ბერძ.) – ქალწული და დაბადება, წარმოშობა.

შენც,

ვითარცა ტარიელი,

გულს წუხილით იოსებდი...

სიყვარულით გაჭრილს ველად,

ვეფხის ტყავი ტანზე გეცვა,

ვით სამოსი იოსების.

2004

ყოფნის ჟამი ცარცული

ეს შენა ხარ, პოეტო,
ბინადარი წარსულის.
შენ გახსოვს ცა კოლხეთის –
ათასჯერ გაძარცვული!
მიტომ აღარ გასვენებს,
მისი მივიწყებული –
ყოფნის ჟამი ცარცული¹.

1979

¹ გეოლოგიური წელთაღრიცხვის მეზობლოური ერის უკანასკნელი პერიოდი. (146-65 მლნ.წ)

კილიმანჯაროს მთებიდან

რა არის კაცის ცხოვრება,
ვინ თქვას სიმართლე
სოფლისა?!

და აი, ახლა არაგვთან,
როცა უეცრად შებინდდა.
ფიქრში მომესმა თოფის ხმა,
კილიმანჯაროს მთებიდან.

1964

ფლამინგოები

შენი ციციქნა სტრიქონების

ხმა,

ზღვებს მიღმა გაიგონეს,

რადგან ჰგავდნენ ფრენით დაღლილ

და იმედით ყელეზგაწვილ –

გრძელკისერა –

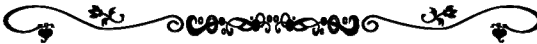
ფლამინგოებს.

1961

შვიდგზის ხარ მომხილველი –
აღმოსავლეთ –
დასავლის
ყველა პოლუს-განედის!
ყველგან ოქროდ მოჰფინე –
შენი ხმათა ხავერდი,
ქვეყნად ღმერთი ერთია –
ქრისტე...
თუ მუჰამედი.

1992

წყალბადასა და ჰელიუმს

პოეზიის ცის თაღზე
ჩემო,
შენი ფიქრები –
ჩანს ნახტომად ირემის,
დამეებს რომ სინათლედ –
ათასჯერ რომ შეუვლის.
და ბრწყინავენ მნათებად,
რადგან “მე”-ში ირევენ –
წყალბადასა და
ჰელიუმს.

1967

რაშმორის მთა

ახლა მგოსნის ფიქრები
დედამიწას ადნება:
- რა ახლოა,
რა შორი! –

მთები კავკასიონის,
ანდა მთები ანდების,
ურთას მთა და ჩე გოლა,
რომ იდგეს შენს ხატებად,
ვითარც მთები რაშმორის¹.

1983

¹ P.S. 1927-1941 წლებში 400 მუშა დაუდალავად შრომობდა აშშ-ის ოთხი პრეზიდენტის გამოსახულების ამოსაკვეთად რაშმორის მთის გრანიტის ფერდობზე სამხრეთ დაკოტაში (აშშ).

ჩვამები და ვარხვები

პალიასტომის ტბის პირას
ისმის ჩუმი ყაყანი –
ჩვამების და ვარხვების,
თითქოს ერთურთს უბნობენ:
- არვინ უწყის ღვთის გარდა,
ვინ სად დავიმარხებით.

1958

ანტარქტიდა

ყინულოვან ოკეანეს,

როს წარსული გავუსხენე:

- გაიდვიდა ხსოვნამ კუკის¹,

მოუსონის²,

სქოთის³,

უილსკ⁴

და შეკლტონის⁵.

ზღვა აღელდა ამუნდსენის⁶.

1981

¹ჯეიმს კუკი.

²სერ დუგლას მოუსონი.

³რობერტ ფალკონ სქოთი.

⁴ჩარლზ უილსკი.

⁵ერნესტ შეკლტონი.

⁶რუალ ამუნდსენი - ანტარქტიდის სახელოვანი მკვლევარები.

ეგრისელის “ღამის ცა”

თუ აღარ გსურს სამყარო,
სულ მთლად გადაირიოს,
ნუღარ დაემსგავსები –
ეგრისელის “ღამის ცას”¹,
“მონაირე ირიონს”².

¹ვევლაზე კაშკაშა თანავარსკვლავედები.

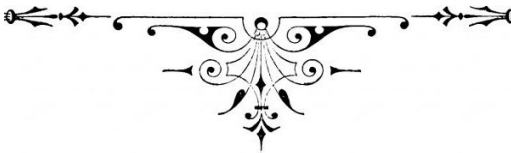
რეპტილიები

მილიონი წლის ხვლიკები,
გუშინდელი გეკონება,
თუმცა უამი მეტი ღიეს..
ჯუჯა ლექსთა გეკონები¹ –
ჰგვანან პირველ
რეპტილებს².

1963

¹ გეკონი – ხვლიკის სახეობა

² P.S. უძველესი რეპტილები (კუები, ნიანგები, ხვლიკები) 210 მლნ წლის წინათ არსებობდნენ და 20 სმ სიგრძის იყვნენ.

სტოუნჰენჯები

(ვარიანტი)

უკვდავება რომ ახურავთ,
გიგანტური ლოდებია,
განა კენჭებია.
შენი “ფსალმუნები” კი,
ოთხიათასწლეულის
მერე კოლხეთს ნაგები,
პაწაწინა სტოუნჰენჯებია.

1980

შრის ზიქშრათი

წარსულის ცას ზოგჯერ სახე,
მოსხუპნული ჰქონდა მურით,
და თბებოდა მზის ქურათი...
თუმც ყვაოდა მიწა –
ურის,
ლოცვად იღვა ზიქურათი¹.

1964

¹ უდიდესი ტაძარი ქალაქ ურში (თანამედროვე ერაყი)
ძვ.წ. 2600-500.

ლოდი60

ჰომეროსს,
რუსთაველს
და ვაჟას,
კითხულობს სამყარო
და... წამით მუნჯდება...
წლებიც სულს დაფავენ!
ელიან ახალი ფუნჯები –
მიქელანჯელოს,
და ვინჩს
და რაფაელს

1972

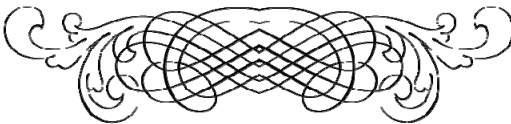
ტრიტონებს და სალამანდრებს

ცად ოქროსფერ ქვირითს დაყრის,
სიხუმეში

სანამ ადრე.

მანამ ღამე ჩეკს ვარსკვლავთა –
თავკომბალა ამფიბიებს,
ტრიტონებს და სალამანდრებს.

1959

სიყვარულის “სამკერდული”

შენ რაცა გაქვს –
სიყვარულის,
ამდენი თვალ-მარგალიტი,
ტოპაზი და საფირონი,
არ ჰქონია ძველ “სამკერდულს”-
თვით მოსეს ძმის –
აარონის.

1971

როგორც პტოლემეოსი

ვარსკვლავებით დათესილ
მოოქროვილ მზის ყანას,
გსურს ნიადაგ იმკიდუ,
ბოლოს არა,
შუაწელში,
საუკუნის მეოცის.
შესციცინებ ცის კიდეს,
როგორც პტოლემეოსი¹.

1969

¹ბერძენი ასტრონომი.

ვით კობრა და ანაკონდა

ასე კარგს და

ასეთ ღამაზს,

სიყვარული თან დაგქონდა!

თუმცა სიტყვის შხამით

კლავდი –

სამშობლოზე მლოცველ მეოსანს,

ვით კობრა და

ანაკონდა.

1959

ხმა

“ქართულ ენას სულ გაელექსავ,
სანამ სამარეში ჩავალ”.
იეთიმ გურჯი

უამს მიმწუხრისას ხმა ისმის –
ორთაჭალის ძველ ბაღიდან,
ვიღაც ბოგანო-ეულის:
- ვარ წარსულიდან მოსული
ღვინით,
ქაღებით,
ზურნებით!
ლექსებითაც ვარ სნეული,
აწი ვერ განვიკურნები.

1960

ურანოსს,

ნეპტუნს

და პლუტონს

მიწა კვლავ უთვალთვალებს,
ვით შორეულ ნათესავს.
სურს, რომ სიყვარულით –
გაწეწოს და

გაპუტოს,

მაგრამ ახლოს ვერ წვდება

ურანოსს...

ნეპტუნს და პლუტონს.

1963

ლეტა

დუმს სიკვდილი უღალატო,
მოკვდავთ მსსნელი
და ერთგული.
ძირს-ქვეშეთში ალბათ ლეტა¹,
(გულგამპობი წყვილად-ბნელთა)
მიბობოქრობს, ვით ენგური.

1964

¹ ლეტა (ბერძ.) – მიწისქვეშა სამეფოს თავდავიწყების მდინარე.

ოთხთაჲ

კვლავ ანთია სანთლებად –
ქრისტეს სისხლით ნათესი,
სახარება ოთხივე:

იოანეს,

ლუკასი,

მარკოზის და

მათესი.

1963

აწყურის ღვთისმშობლის ხატი

აწ გარდასულს იმქვეყნად,
სიცოცხლეს კვლავ მაწყურებს,
ღუკა მახარებელის
ოქრო ხელით ნაწერი –
მარიამ ღვთისმშობელის
წმინდა ხატი აწყურის.

2016

სათნობის მწვერვალი

ათასჭირგამოვლილი,
ათასღამენათევი!
ისევ ისე ეღვარებს –
შენი “იქმენ ნათელი!”¹ –
სათნობის –
მწვერვალი.

1993

¹ეგრისელის ათასვერდიანი ერთტომეული (1993 წ.)

წმინდა ნაწერები

ცისქვეშ ასწლეულები,
ლოცვის არტახებიან
რწმენის კედლებს არწევენ...
შენ კი ისევ დიდგულებ,
რადგან ჩუმად კითხულობ –
ციურ –
“წმინდა ნაწერებს”.

1960

სადღაც ჯოჯოხეთშია –
 ცოდვილ სულთა საკირე!
 შენ კი ქცევა გსურს ორბად.
მიტომ აღარ გაკვირვებს –
ისლით დახურულ ქოხში
 ქრისტეს ხშირი
 სტუმრობა.

1958

ორთვანდა, ორკბილა

არყოფნიდან მოსული,
ჰგავხარ ცბიერ ყოფნასთან
მონხუბარს და
მორკინალს.
ბაძავ ოროვანდას¹ და
თესლურას¹ და
ორკბილას¹.

1962

¹ მცენარეები, რომლებიც ეკვრიან ცოცხალ ორგანიზმს და არ შორდებიან

იბერები

აღმოსავლეთ,

დასავლეთის,

ძმები იყვნენ იბერები.

კოლხეთსა და ფშავ-ხევსურეთს

მრავლდებოდნენ...

იბერებდნენ...

დიდი მთები იდგნენ ლოცვად...

უფლის რწმენა ახლაც “ვალუნს”¹.

ფშავ-ხევსურეთს ახლაც კოცნის

“არაგვი”² და “ჭიჭე ღალუ”³.

1994

¹ “ვალუნს” (მეგრ) – ელავს

² “არაგვი” (მეგრ) – ეტაკე (აღბათ მთებს)

³ “ჭიჭე ღალუ” (მეგრ) – პატარა ღელე (ჯ. ლომაშვილი)
ფშავშია

პონტოს ქაფიდან კოლხეთს ნაშობი,
სიკვდილთან მარად
შეურიგალი,
თუმც ამქვეყნიურ ყოფნის მგმობელი,
კაცი კი არა,
შენ ხარ გრიგალი,
ცის,
მიწისა და ზღვათა მპყრობელი.

2001

წმინდა მიწაზე

წარსულიდან კენესა მესმის

და...

გოლგოთას შევეული

(არც ჯვარი ჩანს და არც ბორცვი!)

და მაინც ძველ ნაიარევს –

ქრისტეს –

ლოცვით,

კვლავ ვუშუშებ... მერე,

გვიან –

ორიათასწლეულის.

1983

მთვარის კუბო

ცის დათალსულ ბაღდახინზე
ჩამომდგარი მთვარის კუბო,
სასვენებელს ჰგავს ლაზარეს.
(თვალს უსველებს ღრუბლებს ცრემლი)
აღარა ჩანს ქრისტე ღმერთი
და მწუხარე მნათთა მრევლი,
მის აღდგენას ითხოვს მკვდრეთით.

1964

პლატონის და პლუტონის

პეგასს ვეღარ უჭერს აღვირს,
თავს ღმერთკაცებს უტოლებს.
თუმცა იცის, ლანდად არ ღირს:
პითაგორას,
პროთაგორას,
პლატონის და პლუტონის.

2001

სულთანა

პირველყოფილ სიყვარულით,
როს სიცოცხლის კარს მიხურავ
და წაიღებ დარდსა და ცრემლს
გულთა თანაც.
მაშინ, ჩემო! ცა კოლხური –
ვარსკვლავებით მიგალობებს
სულთანას.

2002

ვარსკვლავების ასოებით –
ზეცა ქრისტეს მოჰგავს
ნაწერს.

ღამაზია ეს ქვეყანა...
და ვინც პირმშოს უძღერს “ნანას”,
ის
იესოს აკვანს არწევს.

1960

ხილვა: ქრისტე

ამ უბედურ,
დუხჭირ დროში,
დაჭკნა რწმენა და ვენახი.
მაინც ვიდაც ღვთისმოსავმა,
უწყალობა მოხუცს გროში
და...
მე ქრისტე დავინახე.

1957

ლოცვით და ლოდინით დაღლილი –
თვალები ცრემლებით
გვესება.

ოცნებას ახდენა გვიან ჰყვარებია.

თუმც შენი –

ეს ციცქნა ლექსები –
ციცქნა გრიგალები და
ნიაგარებია.

1968

ოს

ასწლეულებს ის სულ ითვლის,
ვინაც უფლის სიყვარულით
იმარხულა და
ითმინა.

ვინც აკვდინებს ხორცს –
სულისთვის,
ის ქრისტესთან ჰპოვებს ბინას.

1972

ჰე, კოლხეთო!

თავის დროზე ვერ მოგხედეს!!!

და რაც გქონდა “საგანძური”,

ყველაფერი მოგტაცეს და...

მერე მტერთა შურმა შერყვნა,

შეარყია და

შესუდრა!

თორემ, ჩემო! –

ჰე, კოლხეთო!

რაც რამ იყო კარგი ქვეყნად,

ვარქმევდი შენს ოქროს

სახელს,

ყველაფერი შენთვის მსურდა.

1973

ღუნებს და ოდიშვილებს

კვლავ მწუხარედ დასცქერს ოდი¹

იქ – ენგურის,

აქ – არაგვის,

დავიწყების ღოდს მიშლილებს –
გვარებს:

ეგრისელაშვილებს,²

ღუნებს³ და

ოდიშვილებს.

1969

¹ ოდი – მთვარის დვთაება კოლხურ პანთეონში

² ეგრისი – პრეისტორიული კოლხეთი

³ ღუნია – ღელთ ღუნია – “მგზავრის წერილები”

(ი. ჭავჭავაძე)

სუპერგიგანტი

სული გმირი მგოსნების –

ცად მნათებად ანთია,
დროა მათი მსაჯული.

შენი “იქმენ ნათელი!”

ზღვის ღელვას მიჯაჭვული
სუპერგიგანტია.

1993

ო რ ი ა ნ გ ე ლ ო ზ ი

სათნოების ცის თაღზე,
უფლის გამოკვეთილი –
გვითვალთვალებს,
გვფარველობს,
ანგელოზი – კეთილი!
მაგრამ იმავე ციდან
(გვიმძიმს ამის ატანა!),
მზერას აღარ გვაშორებს
ანგელოზი –
სატანა.

1977

სამოთხეში ჰპოვებს ბინას,
ვინც საფრენად ფრთებს რომ გაშლის,
და სიცოცხლეს დააჩნდება მზე –
იარად.

ის, ვინც, თუნდაც ოცნებაში,
ქრისტეს ტრაპეზს ეზიარა.

1967

მიწაზე და მადლა ცაში,
ვინც ილოცა მასზე შვიდგზის,
ღმერთმა ყველაფერი უწყის
და... ყველანი აცხონა!
ვინც უპოვარს ხელს გაუწვდის,
ის ფეხებს ბანს მაცხოვარს.

1987

ღმერთია მოწყალე

მთვარიდან,

ვით დევის კოშკიდან,

მიმქრალი ნათელი გამოკრთის

და გამყივარი ხმა ისმის:

- წინ გეკჳენიაა...

ცეცხლი და ორწყალი!

იარე...

ღმერთია მოწყალე!

1959

მლოცველს უფლის რწმენისათვის,
როცა უმოწყალოდ ცემენ!!!
მათ არ უწყით,
რომ ისინი,
მას კი არა,
ქრისტეს ნათლულს, –
ჯოხს ურტყამენ –
იოანე ნათლისმცემელს.

1968

თეთრი და შავი არაგვი

ორი არაგვი –

შავი და თეთრი,

ისე, ვით ორი მზეთუნახავი,

ღევს,

ფშავ-ხევსურეთის მთის კოშკში

ჰყავს გამოკეტილი!

და ის ბაყბაყი, ზოგჯერ კეთილი,

ავ სიზმრებს ხედავს!

(ჰკლავს სიმარტოვე!)

თეთრ არაგვს –

ამბის გასაგებად

მიარბენს მცხეთას,

და შავ არაგვს კი

(ვით პაატას!)

მძევლად იტოვებს.

1973

სული კაცობრიობის

მილიარდი წლის მიღმა
ღამისა და დღის იქით,
მოჩანს რაღაც ღიობი,
სადაც, როგორც ფრინველი,
თურმე, ისევ ბინადრობს
სული კაცობრიობის.
და... მის ხილვას მოეწი,
მოთმინებით იობის.

1964

ვინც ტაძარში სანთელს ანთებს,
ყოველ შაბათს,
ყოველ კვირას.
და უფლისთვის ტაბლას გაშლის
და სიმდაბლით –
ღმერთს მადლს
სწირავს,
ის სუფევას ჰპოვებს ცაში.

1960

წიგნი – “იქმენ ნათელი!”

რწმენის ციდან ისევ უონავს, –
მაღლი ღეთისა
და მირონი.

ბნელ წარსულში თვალს ახელენ –
საქმეები –
საგმირონი.

და... ეს წიგნი კი არა და,
კოშკი არის ბაბილონის.

1994

ცის ტაძარში მწუხრის მთვარე,
მნათთა კლავიშებზე უკრავს
და დღეები დღეებს
მისდევს...

ვინც მშიერს როს უყოფს ლუკმას,
ის მასპინძლობს თვითონ
ქრისტეს.

1960

ოდი

ქვეყნის გახენიდან,
ოდით,
კოლხეთს დანათოდა ოდი,¹
შენც მოხველ და... შეერკინე –
გოლიათებს და ტიტანებს.
და...
სიზიფეს ქვა თუ ღოდი,
მთის მწვერვალზე აიტანე.

1959

¹ მთვარის ღვთაება კოლხურ პანთეონში.

ღმერთის სიყვარულისათვის,
ჯვარცმა,
ჩამოხრჩობა ელის,
ცისარტყელა უჩანს ყულფად!
და მაინც კი,
ვით იობი,
ის ამისთვის მადლობს უფალს.

1975

ბრალი არის,

ვინც ღააბა ბედმა ბაგას,

მერე აწვალ-აცხოვრა.

ხოლო ვინაც მარხვითა და

კრძალულობით,

თავი იხსნა ამქვეყნიურ

ვნებისაგან,

ის მსახურებს სამ მეფეს და

მაცხოვარს.

1969

შეშვი

არ წვევებს ცეცხლი ხეტიალს,
ასწლეულზე მეტია,
მიწა –
პირით ვეზუვის,
ცას, ისე, ვით ჰეროსტატე,
ნაცრად ქცევას შებზუის...

1958

ზღვა და ქარი

ქარი ღელვას ზღვას დაპირდა,
ზღვაც მის ნებას მინებდა...
მერე, ღელვით გადაღლილი,
იქვე,
ახლოს,
ბევლ ნაპირთან
მიწვა დასაძინებლად!

1958

შორეული ხმა მესმის –
ჩემთვის უძვირფასესი,
ვითარცა სამშობლოსი!
- ეს ხმა არის ფაზისის,
ენგურის და
ხობოსის.

1957

მა, აია, ფესტო, ური

აქ “ეა”¹ და “აია”¹ –ა,
 იქ კი ფესტო² და ურია².
 ყრმის ტირილი ესმა ქაანანს
 (დედამ ცრემლი გაურია!),
 რამაც ღმერთებს და
 ქიანას³,
 გზა და კვალი აურია.

1979

¹ ქალაქი-სახელმწიფოები პრეისტორიულ კოლხეთში

² უძველესი ქალაქები საბერძნეთში

³ პრეისტორიული ქალაქი იერუსალიმში

შელი და მიუსა

ოქროს აკვანს ურწევს –
ზღვისკარად ვარსკვლავებს,
მოვარე, ვით გადია.
შენ კი ზიხარ და...
შელის და მიუსეს
სონეტებს –
დამეებს მიუსევ
და... წლები გადიან...

1957

ქართველები მოსვლიდან –
 უფლის ნებას მისდევდნენ...
 ვითარც ნანა დედოფალი!
 მეფე მირიანი!
ქართველები ქრისტემდე –
 იყვნენ ქრისტიანი.

1960

ჯოჯოხეთი მოგელის

შენ სამოთხე კი არა,
ჯოჯოხეთი მოგელის,
ვითარცა აქ...
და იქაც!
რადგან შენს “ფსალმუნებში” –
არის სეზან, გოგენის
და ვან გოგის ღვთიური
გამა,
ფერთა მისტიკა.

1980

კოლხური მზე

შენც ეგვიპტელივით

ხარ განდობილი...

მიდი და ილოცე...

კოლხური მზე ცეცხლი და ხანძარია...

შენი “ფსალმუნები” –

ატლანტისის ტაძარია,

ან სასახლეა მინოსის.

1991

თეთნულდი

სულ სხვა ყოფილა მაღალ
მთებიდან,
მზე საცალფეხო ბილიკებით
როცა ამოდის
და სიწითლისგან დილა ცხარდება.
გაიპო სივრცე...
უცებ თეთნულდი
ჰგავდა მაცხოვრის გამოცხადებას.

1969

ვინც რომ შეიდგზის ლოცულობს და,
არად აგდებს ქარს და წვიმას.
და სულისთვის –

სხეულს

წირავს...

თავს იხშობს და მიდის მწირად,
ის ქრისტეს ხვედრს –

იზიარებს.

1974

ნიჭის ბუხარს კოლხური
ცეცხლი თუ არ შევუკეთე,
მითქვამს და კვლავ ვიმეორებ,
რომ ახლა ყველა მეორე,
ლექსებს წერს ჩემზე
უკეთეს.

1990

ღამე ზის ცის ოგვაჯეში,
მთიებს ათობს და
ფრთებს იკეცს.
არის ზართა ამო რეკვა...
სანამ ღამე, როგორც ხვითოს,
ოქროს მზის კვერცხს
გამოტყეს და ოქროს დილას
გამოჩეკავს.

1959

ლოდიონი

ღღე –

ღღეს მისდევს...

და წლებს – წლები...

ლოდინს ბოლო აღარ უჩანს

და შენ მაინც

არ გწყინდება!

გარინდული,

მოელვარე

მაყვლის ბუჩქთან –

კვლავ მოელი საქართველოს

გაბრწყინებას.

1991

მოსვლის დღიდან ზე-ცას ელტვი,
ვით მშობლიურ კერიას.
შენს სიცოცხლეს
ატლანტისის
ტაძრის სვეტის –
ფერი აქვს.

1961

✠

შენ,
სიცოცხლე და
სიშორე გელის...
და წამი, ვითა ათასი წელი...

1957

ამაღლება¹

ისე,

ვითა ამირანმა

ბაებაყ დევი,

მიწას ბევრი დაანარცხე,

თუმც გეხვია ბევრი ეშმა,

მაგრამ მაინც შენი მტრები

დაამარცხე,

ვით ჰუმბაბა

გილგამეშმა.

1974

¹“ამაღლება” – ვერსიელის ლექსების კრებული (1971)

ეზნა

ვულკანი კი არა,

წინაპრის სულია,

მიწისქვეშეთში რომ ვეღარ ეტევა,

მთვარე კი მისი ქვა გულია,

შენი პოეზია მღვიმე და გამოქვაბულია,

ლექსები – სტალაქტიდები და

სტალაგმიტებია.

და მალე იქცევიან სინათლის

სვეტებად.

1962

მწუხრის მელოდია

იმედდაკარგულთა კარებს –
სიყვარულით აღებს გული
(აღბათ სოფელს მეც
ვეჭირდები!).

რა ვქნა!

მე, წყალწაღებული,
ღექსების ხაფხუფს
ვეჭირდები.

1958

მილიარდთა უსამანო
ტყეში ცხოვრობ,
ვით მეტყევე,
ლოცვად მოგდის ხმა ცხოვარის.
იგავურად კვლავ მეტყველებ,
ვითარც ქრისტე-მაცხოვარი.

1959

ბულა

თვალებიდან ცეცხლს აფრქვევდა,
თვისტომელთა გასახარად,
ბულა იყო ის ჯურისებრ,
მაგრამ უცებ წააქციეს
და აქციეს –
იგი ხარად,
ვახმე! – დაასაჭურისეს.

1982

შორს ჩანს გაღმა ნაპირი...
და ჰა,
ჩემი მამული –
ზღვაა მეწამული,
და მე, მოსესავით,
გაღმა გასვლას ვაპირებ.

1969

ორი არაგვი

ორი არაგვი, როგორც ორი – და,
როგორც ორი მზეთუნახავი,
მაღალ მთებში ჰყავს
გამომწვევდელი
და შორს არ უშვებს უამი –
უნდობი,
არცერთი წამი!
ორი არაგვი,
ვით დღე და ღამე –
თეთრი და შავი,
ფშავ-ხევსურეთის მთებში
ბუდობენ.

1971

ექვერეტლი:

სადღაც ცხოვრების –
საცალფეხო ბილიკზე,
მზე ჰყვოდა ბალისებრ,
მაგრამ უამმა მიმაღა!!!
სამოთხეს ვინ მადირსებს,
ჯოჯოხეთში მიმაღალს.

1960

საწუთრო

ასეა ესე საწუთრო:

ადამის ძის შთამომავალს –
სიცოცხლეს და

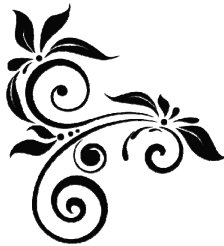
სიყვარულსაც,

სულ აწყურებს...

აშიებს...

მაგრამ შენ ბუზს ვერ აგიფრენს,
ქალღეველთა ნაშიერს.

1992

ყველა და ყოველი

ოქროს ვარსკვლავები

და ვერცხლის ღრუბლები,

ცას რომ მოუშვია წვერივით.

და დედამიწაზე რაც არი –

ცეცხლიც და ნაცარიც,

აწიც რაც სამყაროს მოელის,

ყველა და ყოველი –

უფლის ხელითაა დაწერილი.

1960

სარჩევი

წიგნი – “ნათელხილვა”25

*** ცხოვრება ესე26

*** წამით ყოვნდება მტკვარი მეტყესთან..27

რა ქნას კარგმა მონარდმა28

ხეები ქარში29

მას ძაღლი დააკვდეს30

კოლხური კვირბები31

გადაიარეს შურის წვიმებმა32

პონტოს და ფაზისს33

*** მნათთა კრამიტით დახურულ34

*** რადგან სიკვდილი ყოველთვის35

სოხუმი – 9236

ბაბილონს, მისერეთს და ასურეთს37

*** წარსულ დროთა38

*** ვეცოდებით!39

ახსოვთ40

აცტკეებს, მაიას და ინკებს41

ვამეყ დადიანი42

*** მზე ჩადის...43

კოლხეთს ვეძებ44

ხაბოსი45

სიკვდილის ქაღაჩი	46
ვითარც სპა რამზეს მეორის	47
მე როდის გამიღიმებს	48
იაპეტს და ჰიპერიონს	49
*** აღმოსავლით მავალ ვარსკვლავთა	50
როგორც ყარაჩოდელი	51
თანაფა	52
ზღვა და პოეტი	53
წუხილი	54
ეპა, სიკვდილო	55
კოლხური აფრები	56
დიღმის ველი	57
*** მდინარეთა ნახმაღევი	58
ვერვინ გაიგო	59
სიბრძნე ბალაჰვარისა	60
*** აიეტის კოლხეთი	61
ძველი კოლხეთი	62
მინდვრის ყვავილები საფლავზე	63
ლაზარეთი – 1915	64
ხსოვნის მდინარე	65
მესხეთში	66
*** ცის მეჩეთში ღრუბელი მოგეს	67
აჭარაში	68

ჰგავს რუსთაველის ნაკალმარს	69
ისტორიის მატარებელი	70
*** ასე ყოფილა მოკვდავთა ბედი	71
სოფოკლე	72
*** საუკუნე მრავალი	73
*** ზღვის ფსკერიდან ამოსული	74
დიდი ვაჟას ნატამალი	75
ჰენიოს	76
პრეისტორიული კოლხეთი	77
მერე... ..	78
გოლგოთისკენ	79
*** ცის წვერზე ერთი ღრუბელი	80
*** დიდი ეგრისის მიწაზე	81
*** ჩამოსუნძლული ზვირთთა	
მტევნებით	82
მყინვარი	83
თეთრი ღრუბელი	84
ისევ აუმ	85
ჯოჯოებს და ვასაკებს	86
ნაგრამი ტაოსთა	87
*** ელვამ თვალი რომ ჩაუკრა	88
მარტის ქარები	89
დარდების კოშკებს ვაშენებ	90

თბილისის ჭადრები	91
*** დღენაკლული თებერვალი	92
*** ზღვა ბიბოქრობს მგოსანთა	93
სიკვდილის წინ	94
უცვებ წარმართთა ხმები მოდიდდა	95
სოფლად	96
პოსეიდონს	97
*** მე ჩემი საჯილდაო ქვა	98
სიმარტოვეში სხედან მგოსნები	99
მზე	100
ზვირთები და თოლიები	101
ზამბახები და ლურჯი იები	102
დრო	103
თემიდა	104
ლოდინის ლოდები	105
მანუჩარ მესამე ათაბაგი	106
სიკვდილი შემნახველი საღაროა	107
*** შუბლს უნამავდა ცვარივით ოფლი 108	
*** მიმქროლავს სიშორის ბილიკით	109
ო, საქართველოვ	110
*** შეღამების ცას მთვარე	111
პაპა	112
*** ზღვის გზით უვლია	113

*** ვითარცა დარეჯანის ძე	114
აბზუ-აფსარ-ენგური	115
ვაჟა, გალაკტიონი	116
ისევ “კოლხური ფსალმუნები”	117
ქართული სულის კოლიზემი	118
სულიწმინდის ქნარები	119
*** არაფერი აღარ შეეღის	120
1968 – 1971	121
ორიათასწლეულის	122
ბრაილის შრიფტი	123
ათასწლეულები	124
ლოდინი	125
გერგეთის ბეთლემი	126
ვითარცა ტაძარი ნეკრესის	127
ჯოკონდა	128
წყურგილე	129
2003	130
*** სულ სხვაა შენი ქართული	131
დხარმა-რადქა და იამა	132
სულიერი სხეული	133
*** ასე იყო	134
ნილოსის და ოდერის	135
ქრისტეს მხედარს და მწიგნობარს	136

*** სიცოცხლეც და სიკვდილიც	137
ხილვა: “ათი ქალწული”	138
მეცამეტე ცის თალი	139
ფიქრი – ელვა	140
ჰყვავის ოქროს თავთავი	141
ორფევსის ჩანგი	142
60	143
*** ვინც ლოცვით და	144
*** სიმაღლე და	145
ნაკადულივით იდინოს	146
2000	147
გაზაფხული – 1983.....	148
*** გაზაფხულის სიმწვანედ	149
ოღმეკებს და ჩავინებს	150
ირმის ნახტომი	151
რუსთველს, ხანძთელს, ცურტაველს	152
ადრიდა	153
გზაა შორეული	154
მითოსს, მისტიკას და მისტერიებს	155
ჩე გოლა	156
პოეტი და რაინდი	157
ბეტელპეიზი და რიგელი	158
კოლხური მუსონები	159

*** სიმყუდროვე ზესკნელის	160
პართენოგენეზი	161
*** შენც	162
ყოფნის ჟამი ცარცული	163
კილიმანჯაროს მთებიდან	164
ფლამინგოები	165
*** შვიდგზის ხარ მომხილველი	166
წყალბადსა და ჰელიუმს	167
რაშმორის მთა	168
ჩვამები და ვარხვები	169
ანტარქტიდა	170
ეგრისელის “ღამის ცა”	171
რეპტილიები	172
სტოუნჰენჯები	173
ურის ზიქურათი	174
ლოდინი	175
ტრიტონებს და სალამანდრებს	176
სიყვარულის “სამკერდული”	177
როგორც პტოლემეოსი	178
ვით კობრა და ანაცონდა	179
ხმა	180
ურანოსს, ნეპტუნს და პლუტონს	181
ლეტა	182

ოთხთავი	183
აწყურის ღვთისმშობლის ხატი	184
სათნოების მწვერვალი	185
წმინდა ნაწერები	186
*** სადღაც ჯოჯოხეთშია	187
ოროვანდი, ორკბილა	188
იბერები	189
*** პონტოს ქაფიდან კოლხეთს ნაშობი.....	190
წმინდა მიწაზე	191
მთვარის კუბო	192
პლატონიც და პლუტონის	193
სულთათანა	194
*** ვარსკვლავების ასოებით	195
ხილვა: ქრისტე	196
*** ღოცვით და ღოდინით დაღლილი..	197
ის	198
ჰე, კოლხეთო!	199
ღუნიებს და ოდიშვილებს	200
სუპერგიგანტი	201
ორი ანგელოზი	202
*** სამოთხეში ჰპოვებს ბინას	203
*** მიწაზე და მაღლა ცაში	204

ღმერთია მოწყალე	205
*** მლოცველს უფლის რწმენისათვის	206
თეთრი და შავი არაგვი	207
სული კაცობრიობის	208
*** ვინც ტაძარში სანთელს ანთებს	209
წიგნი – “იქმენ ნათელი!”	210
*** ცის ტაძარში მწუხრის მთვარე	211
ოდი	212
*** ღმერთის სიყვარულისათვის	213
*** ბრალი არის	214
ვეზუვი	215
ზღვა და ქარი	216
*** შორეული ხმა მესმის	217
ეა, აია, ფესტო, ური	218
შეღლი და მიუსე	219
*** მეგონა, ლექსებს წყვილადში	220
*** ქართველები მოსვლიდან	221
ჯოჯოხეთი მოგელის	222
კოლხური მზე	223
თეთნულდი	224
*** ვინც რომ შვიდგზის ლოცულობს და.....	225
*** ნიჭის ბუხარს კოლხური	226

*** ღამე ზის ცის ოგვაჯეში	227
ლოდინი	228
*** მოსვლის დღიდან ზეცას ელტვი ..	229
*** შენ	230
ამაღლება	231
ეცნა	232
მწუხრის მელოდია	233
*** მილიარდთა უსამანო	234
ბუღა	235
*** შორს ჩანს გაღმა ნაპირი	236
ორი არაგვი	237
*** ვჭკვრეტდი	238
საწუთრო	239
ყველა და ყოველი	240

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 47

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 47

გამომცემლობის
რედაქტორი – ელზა მეტრეველი
მხატვარი – სპარტაკ ცინცაძე
მხატვრული რედაქტორი – ირაკლი უშვერიძე
ტექნიკური რედაქტორი – ნანა ღვინჯიანი
კორექტორი – ნათო დოღვაძე
კომპიუტერული
უზრუნველყოფა – ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოღვაძე

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიტაოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com